

Zukinnon Zammari

- Lahjatavarat
- Käsityöt
- Sisustustuotteet
- Vaatteet mittatilaustyönä

Rentouttava ostoshetki tarjoilun lomassa myös ryhmille!

040 775 2957
Marja-Terttu

Alaniitynkatu 100
15340 Lahti

TERVETULOA!

Pääkirjoitus

Johanneksen kukkia etsimässä

Vasta viime vuosina on alettu tiedostaa, että miten laadukasta rovasti Lars Levi Laestadiusen kasvitieteilijän harrastus 1810-luvun opiskeluvuosilta aina pitkälle 1850-luvulle asti oli. Hän lähetti kuivaamia kasveja keräilijöille ja yliopistoille sekä osallistui tieteelliseen keskusteluun siinä määrin, että hän oli ilman luonnontieteellisiä oppiarvoja ehdolla jopa kasvitieteen professori Göran Wahlenbergin (1780-1851) jälkeen hänen seuraajakseen Ruotsin tiedeakatemiaan.

Pitkiä kesäisiä kasvienkeräyksiä Laestadius teki kahdeksan vuosien 1819 ja 1838 välillä. Harrastuksestaan hän sai myös merkittävää taloudellista hyötyä ison perheen ylläpitämiseksi sekä poimi loputtomasti esimerkkejä hengelliseen työhönsä. Rovasti Laestadius kehottaakin saarnoissaan etsimään ennen kaikkea "iankaikkisuuden kukkia", jotka eivät koskaan vaihda väriään." Nuo "iankaikkisuuden kukkaset" olivat ilmeisesti jäkkäröiden sukuun kuuluvia lajeja, jotka eivät muuta kuivattaessa ulkomuotoaan. Yhden suvun kasvin nimi onkin ruotsin kielessä "evighetsblomma".

Entä mikä olisi Laestadiusen vuoden 1856 juhannussaarnassa mainitsema "keden kukka" – mikä niistä kymmenistä, jotka hän tuns? Tässä lehdessä esitellyn "Ylös tunturiin" -kirjan kirjoittajatiimin ehdotus on "Johanneksen kukka", metsäkurjenpolvi (kuva vieressä). Sitä kutsutaan Pohjois-Ruotsissa myös juhannuskukaksi ja pietarinmessukukaksi.

Laestadius löysi jokaisesta kasvista mitä ihanimman Luojan työn jäljen. Hän kirjoittaa, että "tämä miellyttävä tunne tulisi vielä paremmaksi, jos hän voisi vakuuttaa tästä myös toisia." Rukoillaan, että kymmenillä Laestadiusen piirroksilla ja luontoon liittyvillä saarnaotteilla väritetty "Ylös tunturiin" (260 s) auttaisi osaltaan lukijoita vahvistamaan uskossa Jumalan luomistyöhön ja pelastavaan armoon, jonka Laestadius sai väkivästi kokea pohjoisimmassa Ruotsissa "Lapin Marian" avulla. Tuo kokemus vahvistaa vielä meitäkin sukupolvia myöhemmin ja auttaa pääsemään kerran iankaikkisuuden "viheriälle rannalle" rovestin loputtomia luontoaiheisia kielikuvia lainatakseni.

Jouko Siirilä

Tässä numerossa

"Johanneksen kukkia etsimässä"	2
Puheenjohtajan tervehdys	3
"Ei laulamasta lakkaa, mun sielun iloissaan"	4
"Teen tätä työ mielelläni" (Hannu Mielonen)	7
"Ylös tunturiin" on upea katsaus Laestadiusen elämänmittaiseen luontoharrastukseen	9
"Tulkoon sinun valtakuntasi"	13
"Julkisoikeudellinen asema ei ole kirkon kivijalka"	14
"Johannes Kastaja - Jeesuksen edelläkävijä"	16
Hannu Halosen Luther-Divari	18
Sotilaspapisto talvisodassa	20
Eija Rintala on jatkanut Inkeri-äidin aloittamaa yritystoimintaa 16 vuotta .22	
Yrittäjäksi siivousalalle, jolla oli kysyntää	24
Tromssan tutkijoilta urauurtava yleisesitys lestadiolaisuuden vaiheista Norjassa	26
Yrityssperhe matkaili välimerellisessä ilmastossa Gardajärvellä	27

JÄSENEKSI YRITYSPERHEESEEN

Jäsenhakemuksen voit täyttää ja lähettää helpoimmin kotisivuillamme linkistä www.yrityssperhe.fi kohdasta "Jäsenyyset". Kirjoita kaikki pyydetty tiedot huolellisesti. Jäseneksi voi liittyä jokainen yhdistyksen arvot hyväksyvä yritys, yrittäjä tai yrittäjyydestä kiinnostunut.

Yritysjäsenen vuosijäsenmaksu on 50 euroa, henkilöjäsenen 20 euroa. Voit liittyä mukaan myös kannatusjäsenenä, jolloin jäsenmaksu min. 100 euroa vuodessa. Halutessasi voit tuki lähestyä jäsenasiassa kirjallisesti toimitusta tai hallituksen jäseniä.

Hallitus käsittelee hakemukseksi viivyttämättä ja lähettää sinulle tiedon jäseneksi hyväksymisestä.

Lämpimästi tervetuloa
Yrityssperhe ry:n jäseneksi!

Puheenjohtajan tervehdys

Kevät käynnistyi tänä vuonna hitaasti. Oli muutamia lämpimiä päiviä, mutta sitten taas kylmiä ja sateisia jaksoja. Osa meistä Yrityssperheen jäsenistä pääsimme nauttimaan vapun tienoilla Italian lämpimästä säästä, kun olimme Gardajärvellä Yrityssperheen järjestämällä matkalla. Osallistujia oli 35 henkilöä ja enemmänkin olisi porukkaa lähtenyt mukaan, jos olisi paikkoja ollut. Yhteisellä matkalla saimme kuulla muiden yrittäjien työstä ja arjesta. Sellainen vertaistuki on todella tärkeää ja erityisen tärkeää se on yksinyrittäjille. Toivomme, että myös tämä lehti voi toimia vertaistukena ja tietolähteenä sinulle yrittäjä tai yrittäjän läheinen.

Nyt kun kesä on tullut, Suomen talous on varovaisessa elpymisvaiheessa. Vaikka viime vuosi päättyi lievään taantumahan, kuluvan vuoden aikana on ollut nähtävissä maltillista kasvua. Osa aloista on kuitenkin sellaisia, joissa mennään edelleen alavireisesti. Pienet yritykset ovat olleet erityisen haavoittuvaisia. Vuoden 2025 alku on ollut synkkä myös konkurssien osalta. Konkurssseja on ollut eniten sitten vuoden 1997. Konkurssien suuri määrä heijastaa yrityskentän kohtaamia haasteita tässä maailmantilanteessa.

Joillakin aloilla menee jo kivasti ja kotitalouksien ostovoiman odotetaan edelleen paranevan, kun inflaatio hidastuu ja korot laskevat. Tämän vuoden kesä näyttää toiveikkaalta varsinkin kotimaan matkailun suhteen. Tapahtumia järjestetään paljon ja ihmiset liikkuvat ja kuluttavat enemmän kesäaikaan. Nyt on yrittäjän aika tarttua hetkeen ja olla siellä missä ihmiset ovat ja tarjota palveluita ja tuotteita.

Syksyllä (26.-28.9.2025) järjestämme Yrittäjäpäivät Mikkeliin, joka on oikein monipuolinen ja eläväinen kaupunki. Laittakaa ajankohta ylös kalenteriin. Yrittäjäpäivistä tulee lähempänä lisää tietoa ja ilmoittautumisohjeet jäsenkirjeessä.

Toivotan kaikille siunausta ja iloa kesään! Nyt nautitaan kesän vihreydestä, lintujen laulusta, valoisista illoista, lämpimistä uimavesistä, kesän juhlista ja ystävien tapaamisesta.

Sirkka Kokkonen

Yrityssperhe ry:n puheenjohtaja

Yrityssperhe ry:n matkalle Gardajärven maisemiin pääsi mukaan 35 ensin ilmoittautunutta. Seuraavan kerran jäsenkuntaa on koolla Mikkeliin syyskuun lopulla perinteisillä yrittäjäpäivillä.

Kuvassa Joona ja Sirkka Kokkonen Yrityssperheen matkalla Sirmionessa Gardajärvellä

Teksti: Seppo Suokunnas. Kuvat: Seppo Suokunnas, Museovirasto.

"Ei laulamasta lakkaa, mun sielun iloissaan" – Krimin sodan arkkivirrestä hengelliseksi lauluksi

Tämän virsikirjaankin otetun laulun synty ei ole tavanomainen. Nimittäin ensimmäinen säkeistö on osa vanhaa maallista arkkivirttä, jonka Kalannin (Uusikirkko) rukoilevaisjohtaja ja musiikillinen suntio Antti Wilén (1810-1893) kirjoitti 30.3.1856. Hän julkaisi sen samana vuonna pitkänä arkkivirtenä nimellä Krimin sodan kauhuista. Sen ensimmäinen säkeistö kuului:

*"Ei laulamasta lakkaa".
"Ei laulamasta lakkaa / Mun
sielun iloissaan,
Et uuvutettu raukka / On*

*päässyt kuormastaan.
Mä etsin kauan lepoa, / En
sitä löytänyt
Nyt sielun ahdistuksesta / on
Jeesus päästänyt."*

Suntio Antti Wilén toimi Efraim Jaakolan jälkeen Kalannin rukoilevaisten johtajana. Hänelläkin oli runoilijan ja musiikin lahja, josta esimerkkinä tässä kiitosvirsi Krimin sodan päätyttyä v.1856: *"Ei laulamasta lakkaa Mun sielun iloissaan"*. Arkkivirsi ei ollut puhtaasti uskonnollinen, mutta alkusäkeet olivat sepitetyt kuitenkin siinä sävyssä.

"Tämä laulu on sanojensa ja sävelmänsä puolesta hengellisten laulumme helmiä", totesi jo Uudenkaupungin Sanomien päätoimittaja, F. M. Karraikoski. Hän kertoili lehdessään kansansävelmistä ja hän kirjoitti muun muassa kirjan Efraim Jaakolasta nimellä "Syntien leikkaaja".

Ilmari Krohn ja Mikael Nyberg löysivät sävelmän Kalannista

Virren lähtökohtana oli sota ja sen aiheuttamat tuhot, ihmisten ahdistus ja pelko. Wilén siirsi sisällön hengelliseen elämään kertoen siitä vapaudesta, jonka Jeesus Kristus on synnin orjuudessa eläville tuonut.

Toimiakseen hyvin Wilénin laatima yksisäkeistöinen virsi tarvitsi rinnalleen lisäyksen. Sen kirjoitti faktori Juho Railio (1860-1926), joka oli aktiivinen toimija NMKY:n ja Suomen Lähetyseuran piirissä. Toinen säkeistö antoi tulkinnan ensimmäisellekin: ei ole kyse maallisesta vaan hengellisestä sodasta ja vapaudesta sekä eskatologisesta toivosta Kristuksessa. Toinen säkeistö kohotti virren sisällön taivaalliseen iloon. Railio toi lauluun termin "uusi virsi". Ilmestyskirjan (5:9; 14:2-3) kertoo Karitsan virrestä, jota pelastetut taivaassa laulavat.

Juho Railion lisäsäkeistö kuuluu:

*"Ei laulamasta lakkaa / Mun
sielun iloissaan,*

*Kun täällä saan jo alkaa / Mä
virttä taivahan.
Se kerran luona Jeesuksen /
Kuin vetten pauhina
On soiva kuoross enkelten /
Karitsan kiitosta."*

Näin saatu kaksisäkeistöinen laulu julkaistiin ensiksi Suomen Lähetyseuran kokoelman *Hengellisiä lauluja virsiä* lisäyksessä vuonna 1920 (nr 529, sitten HLV 1951 nr 336).

Kuriositeettina voi mainita, että evankelisen liikkeen kansakoulunopettaja, runoilija ja saarnaaja Akseli Korpinen kirjoitti nimimerkillä "Akseli K" kaksi säkeistöä lisää "Ei laulamasta lakkaa" -lauluun. Ne painettiin v.1912 Evankeliumiyhdistyksen vuosikirjassa Kotimatalla 1913. Tätä kolmisäkeistöistä lauluversiota ei yleisesti tunneta.

Entä laulun sävelmä? Se on kansantointo Kalannista. Sen merkitsivät muistiin Antti Wilénin laulamisen mukaan kesällä 1890 tulevat musiikintutkijat, ylioppilaat Ilmari Krohn ja Mikael Nyberg. Sävelmä julkaistiin Krohnin ja Nybergin keruutyön hedelmänä painetussa nuottikirjassa *Kansan lahja kirkolle* (1891), sitten laajassa nuottijulkaisussa *Suomalaisia kansansävelmiä I Hengellisiä sävelmiä* SKS Toim. 68 Jyväskylä 1898 (nr 53). Virsikirjaan sävelmä otettiin vuonna 1943 koraalilaitokseen kärsimysvirteen nr 64 "Sun päätäs veristääpi".

Koraalitutkija T. I. Haapalainen on arvellut, että tämän

Venäläistä tykistöä taistelussa Krimin sodan aikana.
Kuva: museovirasto.finna.fi

kansantoisinnon juurena saattaisi olla virren "Taivaassa, ratki taivaassa" (VK 1986, nr 617) sävelmä, jonka taustalla hänen mukaansa on saksalainen kansansävelmä 1500-luvulta. Mutta voidaan ehkä katsoa, että juurisävelmää haetaan liian kaukaa.

Laajasti käyttöön 1920-luvulla

Rovasti Kustaa Hallion (esitelmä 1928) ja Uudenkaupungin Sanomien toimittaja F. M. Karrakosken mukaan 80-vuotias Antti Wilén lauloi Ilmari Krohnille lähes sata hengellistä sävelmää Laukaan pappilassa poikansa Anton Lukas Wilénin luona ja osan Viitasaarella. Suntio Wilénin nuoret musiikintutkijat tapasivat ensin laivassa matkalla Sumiaisista Viitasaarelle.

Hengellinen laulu "Ei laulamasta lakkaa" pääsi 1900-luvulla laajaan käyttöön muun muassa rukoilevaisten, evankelisten, lestadiolaisten, vapaitten suuntien ja Suomen Lähetysseuran ystävien keskuudessa. Ennen virsikirjaan (1986, nr 337) hyväksymistä laulun esittelivät Suokunnas ja Pajamo virsikirjakomitean *Uusia virsiä* 79-kokeiluvihkon vuoden 1979 (nr 725) opas-kirjassaan.

Mutta jo kauan laulu oli ollut suosittu hengellisissä laulukirjoissa. Vuodesta 1920 se oli ollut Lähetysseuran kirjassa Hengellisiä lauluja ja virsiä nr 529 (HLV 1951, nr 336) ja vuodesta 1961 evankelisten Siionin Kanteleessa nr 295 (nyt SK 1999 nr 358).

Samoin laulu on ollut monissa lestadiolaisten kokoelmissa: Oskari Heikki Jussilan Siionin laulut nr 84, Rauhan Sanan lestadiolaisten Siionin Matkalaulut 1979, uusi laitos 2002 nr 177. Myös vanhoillislestadiolaisten Siionin Lauluja

Viaporiin pommitusta tykkiveneistä Krimin sodassa. (1855) Kuva: museovirasto.finna.fi

1976 nr 61. Vapaitten suuntien Hengellinen laulukirja 1976 nr 509.

Ruotsiksi käännettynä "*Mitt hjärta ständigt sjunger*" -laulu painettiin Lähetysseuran *Andliga Sångar och Psalmer* 1925 nr 529 ("övers. M. N", luult. Mikael Nyberg). Suomen ruotsinkielisessä virsikirjassa, *Psalmbok* 1986:ssa laulu löytyy numerolla 300. Virsi on otettu myös Viron luterilaisen kirkon kirjaan *Kiriku* laulu ja palveraamat 1991.

Krimin sota ratkaisi Ahvenanmaan tulevaisuuden

Kertomarunon "*Krimin sodan kauhuista*" Anders Wilén kirjoitti kiitosvirreksi Krimin sodan päättyttyä. Arkkivirren alkusäkeistö alkoi sanoilla "*Ei laulamasta lakkaa / mun sielun iloissaan*". Mutta mikä oli Krimin sota?

Itämainen sota eli Krimin sota käytiin 1853-56 pääasiassa Krimillä Turkin ja sen liittolaisten Englannin, Ranskan ja Sardinian toimesta Venäjää vastaan. Sodassa venäläiset

pyrittiin sulkemaan Suomen lahdelle. Näin Suomikin osana Venäjää joutui mukaan eurooppalaisten suurvaltojen konfliktiin. Sotalaivat seilasivat myös Itämerellä ja se vaikutti myös Suomeen

ja maamme tulevaisuuteen Venäjän yhteydessä.

Englantilais-ranskalainen laivasto teki tuhotöitä Suomen rannikolla, laivasto pommitti useita linnoituksia. Taisteluja

Professori, teologian tohtori Seppo Suokunnas on tehnyt vuodesta 2015 sunnuntaisin esitettävää Virsivarttia Radio Deissä. Hän on toiminut muun muassa Suomen nykyistä virsikirjaa laatineen komitean sihteerinä

käytiin Suomen rannikolla ja Ahvenanmaalla ("Oolannin sota") Bomardsundin linnoituksella. Kesäkuussa 1855 englantilaiset tuhosivat Kotkan (Kymi) Ruotsinsalmen merilinnoitusta, heinäkuussa Loviisan edustalla Svartholman merilinnoitusta vastaan, josta aiheutui Loviisan puutalojen palo.

Elokuussa 1855 englantilaiset hyökkäsivät Viaporiin. Helsingin yliopiston kirjastonhoitaja Elmgren kirjoitti 9.8.1855 päiväkirjaansa, että vihollinen ahdistaa ankarasti. Myös Kirkkonummella ja Turunseudulla pelättiin. Pohjanlahden rannikolla oli rauhattomuuksia Vaasaa, Kokkolaa ja Oulua myöten.

Krimin sota, jossa Venäjä hävisi ja lakkasi olemasta suurvalta, päättyi Pariisin rauhantekoon maaliskuussa 1856. Siellä päätettiin mm, että Ahvenanmaata ei saa enää miehittää. Tämä päätös johti Maarianhaminan perustamiseen.

Kuka oli Antti Wilén?

Antti Antinpoika Wilén syntyi 2.10.1810 Honkilahdessa ja kuoli 23.3.1893 poikansa luona Laukaan pappilassa. Hän oli Kalannin (Uudenkirkon Tl) kirkonvartija eli suntio 1841-1893, rukoilevaisjohtaja sekä lauluntekijä ja varsinkin kansanmelodioitten taitaja. Hän oli myös kirkolliskokouksen edusmies 1888. Wilén lauloi kesällä v.1890 Keski-Suomen matkallaan Ilmari Krohnille ja Mikael Nybergille Laukaassa muiden muassa tämän laulun "Ei laulamasta lakkaa" ja sävelmä julkaistiin seuraavana vuonna. Suntio Wilén esiintyy noin vuodelta 1890 säilyneessä valokuvassa (Lauri Koskeniemi 1994 s.7), jossa hän on tulevan evankelisen liikkeen johtajan rovasti K.

V. Tammisen isoisän Josua Ekqvistin perheen kanssa.

Ilmari Krohnin poika, kirkkoherra ja virsitutkija TT Erkki Kurki-Suonio on myös käsitellyt tätä laulua. Hän kertoi, että Kalannin suntio Antti Wilén kohdisti v.1856 ylistyksensä Rauhan Ruh-tinaalle itämaisen sodan päättymisen takia pitkässä kertovassa runoelmassaan ja siihen synnyttämässään sävelmässä (SS: ei alkuperäinen, vaan kansantointo), josta on saatu alkuvärssy hengelliseen lauluun *Ei laulamasta lakkaa*. Tästä sen ihana melodia on saatu Arnulf Louvainilaisen virteen "Sun päätäs veristää-pi" (koraalivirsikirja 1943 nr 64, nykyinen samoin nr 64).

Lopuksi

Kiitos-, ylistys- ja voittovirsi *Ei laulamasta lakkaa* on palvellut herätysliikkeitä ja koko kirkkoa yli sata vuotta. Laulun alkuosa vie yli 150 vuoden päähän. Silti siinä on meille yhä jotakin merkittävää, on iloa ja vapautta sekä uskon tunnustusta. Tajuamme, että sodan uhkan väistyminen ja tuhojen loppuminen oli maallisessa mielessä Suomen rannikkojen ihmisille suuri vapautus. Mutta kaikkia ihmisiä koskeva vapautus synnin taakasta ja rauhasta Kristuksessa (Room. 3:24, Gal.3:13; 5:1, Ef. 2:15) on vielä suurempi.

Virrestä *Ei laulamasta lakkaa* on näin tullut iloinen taivaan odotuslaulu. Siinä on kaikuja Ilmestyskirjassa kerrotusta valtavasta uudesta virrestä, Karitsan virrestä taivaallisen valtaistuimen luona. Laulun isossa kaaressa yhtyvät väkevä ajankohtaisuus ja Kristus-uskon näkymät iankaikkisuuteen. Uusi virsi alkaa jo täällä murheen maassa. Kerran sen voima on moninkertainen.

KIRJALLISUUTTA

O. I. Colliander, Suomen kirkon paimenmuisto I (matrirkeli). Helsinki 1910.

Ilmari Krohn, Muistelmia hengellisten sävelmiemme löytöajoilta. SKHS Tutk. XI (juhlakirja piispa Herman Råbergh'ille) 1913

Kustaa Hallio, Silmäys virsiemme ja hengellisten laulujemme vaiheisiin. Sortavala 1917.

Kustaa Hallio, Suomalaisen virsikirjan uudistus. SKHS Toim. 23. Jyväskylä 1928.

F.M. Karrakoski, "Syntienleikkaaja. Sadan vuoden takaisia välähdyksiä Kalannin mailta". (elämäkertaa Efraim Jaakolasta). Porvoo 1937.

Aarni Voipio, Virsiemme synty ja olemus. Porvoo 1940.

F. M. Karrakoski, Kalannin kansanopetuksen ja kunnallisen itsehallinnon vaiheita. Rauma 1949. (Siinä oli myös luvut lauluntekijöistä Efraim Jaakola ja Antti Wilén)

Ilmari Krohn, Sävelmuistoja elämäni varrelta. WSOY Porvoo 1951.

Erkki Kurki-Suonio, Hengelliset kansansävelmämme koraaleina I osa Sävelmien ottaminen koraalikirjaan ja niiden laatu. Diss. Helsinki 1952.

Jussi Sinnemäki 1954, Kansanmiehiä kirkonkuorissa.

Pentti Lempiäinen & T. I. Haapalainen, Virsiavain. Käsikirja virsikirjan käyttäjille. Helsinki 1971.

Pauli Vaalas, Laulujen lähteillä. Hengellisiä lauluja ja virsiä-kokoelman vaiheita ja tekijöitä. Suomen Lähetysseura Helsinki. Vaasa 1973.

Seppo Suokunnas, Ilolaulu Jeesuksesta. Siionin Kanteleen käsikirja. Sley-Kirjat 1975.

Harri Heino, Hyppyherätys – Länsi-Suomen rukoilevaisuuden synnyttäjä. Diss. SKHS toim. 99. Loimaa 1976.

Erkki Kurki-Suonio, Lounais-suomalaiset sävelmät virsikirjassa - Kirkkomusiikki nr 4/1978.

Reijo Pajamo & Seppo Suokunnas, Opettellemme uusia virsiä. Virsikirjakomitean valmistaman kokeiluvihkon virsien taustaa ja tekijöitä. Sley-Kirjat 1979.

T. I. Haapalainen, Suomalaisen kansansävelmien lähdetutkimuksia. Suomen kansan sävelmiä I: Hengelliset sävelmät. SKS Toim. 352. Helsinki 1979. (nr 88, 53 n)

T. I. Haapalainen, Suomalaisen kansansävelmien lähdetutkimuksia 2. Suomen kansan sävelmiä II Laulusävelmiä. SKS Toim. 449. Helsinki/Vaasa 1986. (nr 69, 53 a-p, 171 a-j).

Haapalainen T. I. & Lempiäinen Pentti & Pajamo Reijo & Suokunnas Seppo, Virsitieto. Käsikirja virsikirjan käyttäjille. Kirjapaja Helsinki. Jyväskylä 1988.

Reijo Pajamo, Hymnologian peruskurssi. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 2. Sibeliuksen Akatemia 1991.

Lauri Koskeniemi, Avara ja tinkimätön K. V. Tammisen elämä 1882-1946. Sley-Kirjat. Pieksämäki 1994.

Timo Jämsä & Tapio Leinonen, Lepopaikka suloinen, Siionin matkalaulujen lähteillä. Lähetysyhdistys Rauhan Sana ry. Oulu 2003.

Henrik Meinander, Suomen historia. Linjat, rakenteet, käännekohtat. Suomenkos. WSOY 2006.

Vaasa eurooppalaisen suursodan sivunäyttämönä 150 vuotta sitten. Verkkolehti Pohjalainen 2006, pohjalainen.fi, luettu 10.5.2009. (<http://lipas.uwasa.fi/-ito/publicat/kriminsota.htm>.)

Tauno Väinölä, Virsikirjamme virret. Kirjapaja 2008.

Pirjo Niinimäki & Jerker Örgans, He tekivät laulun. Oolannin sodan soiva tarina. Vastapaino Tampere 2023.

Teksti: Mailiss Gustafsson. Kuvat: Hannu Mielonen, Suur-Savon Hautauspalvelu Oy

"Teen tätä työtä mielelläni niin kauan kuin tuntuu hyvältä"

Mikkeliläinen Hannu Mielonen, 69, palasi yrittäjäksi tutulle alalle yli kymmenen vuoden tauon jälkeen. Suur-Savon Hautauspalvelu Oy on toiminut nyt viisi vuotta. Hänen vanhempansa Juho Henrik ja Martta Mielonen perustivat jo jatkosodan alussa v. 1941 yrityksen Mikkeliin nimellä Mikkelin Ruumisarkku ja Seppelii-ke J.H. Mielonen. Aikojen saatossa toiminimeksi tuli Mielosen Hautaustoimisto ja Kukkakauppa ja 1980 tapahtuneen sukupolven vaihdoksen jälkeen yritysmuodoksi tuli kommandiittiyhtiö.

Kukkien vähittäismyynti loppui -90 luvulla, jonka jälkeen jatkettiin kukkasitomona. Tällöin yrityksen nimeksi tuli Hautaustoimisto Mielonen Oy, jona se jatkaa edelleenkin uuden yrittäjän toimesta. Hannu, Tuula ja Marjatta Mielonen jatkoivat yhdessä sukupolven vaihdoksen jälkeen yritystoimintaa lähes kolme vuosikymmentä.

Hautaustoimisto Mielonen Oy myytiin vuonna 2009 liiketoimintakaupalla, ja uusilla omistajilla on ollut sen jälkeen oikeus käyttää juuri tuota toiminimeä. Hannulla ja hänen sisaruksillaan ei ole kuitenkaan enää mitään tekemistä kyseisen yrityksen kanssa. Myytyään liiketoiminnan myös Hannu jäi pitkäksi ajaksi pois alalta, kunnes palasi yritys-elämään perustamalla uuden alan yrityksen. Mikä tähän johti ja miltä viimeisimmät vuodet yrittäjänä ovat tuntuneet, näihin kysymyksiin halusimme vastauksia uusvanhalta yrittäjältä.

Mikä on yrityksen toimenkuva ja milloin se on perustettu?

"Yrityksen toimenkuva on täyden palvelun hautaustoimisto, josta omaiset saavat kaiken mahdollisen hautajaisiin liittyen. Kun tämän nykyisen yrityksen perustaminen tuli ajankohtaiseksi, etsin mielestäni siihen sopivaa nimeä, ja valinnaksi tuli Suur-Savon Hautauspalvelu Oy. Yritykseni tekee yhteistyötä Osuuskauppa Suur-Savon omistaman kukkakaupan ja ravintolatoiminnan kanssa ja on myös S-Bonus yhteistyökumppani. Suur-Savon Hautauspalvelu Oy on perustettu v. 2020."

Kuvaa toimintaasi ennen tämän yrityksen perustamista?

"Olen ollut alalla vuodesta 1974 alkaen, pois lukien asevelvollisuuden suorittaminen ja reilun 10 vuoden väliaika vuonna 2010–2020, eli alan kokemusta on kertynyt yli 40 vuoden ajalta.

Isäämme, jota kutsuttiin aina Heikiksi, kuoli v. 1965 ja äitimme jatkoi yrittäjänä eläköitymiseensä saakka. Kaksi sisarustani, Tuula ja Marjatta sekä minä olimme jo äidin palveluksessa, kun sukupolvenvaihdos toteutui vuonna 1980.

Kun lähtö armeijaan tuli v. 1974, aikomus oli, että en palaa tähän työhön takaisin. Armeijassa ollessani minulle vahvistui voimakkaasti ajatus, että minun on ilman muuta palattava tähän työhön.

Tunne oli niin voimakas, että vaihtoehtoilta ei ollut sijaa. Koen sen suurena Jumalan johdatuksena.

Jatkoimme sisarusteni kanssa yritystoimintaa vuoden 2009 loppupuolelle, jolloin tuli yhteinen ajatus luopua yritystoiminnasta. Olin tuolloin 53-vuotias. Tarjosimme yritystämme yhdelle kollegalle, ja siitä syntyi yrityskauppa. He jatkoivat toimintaa vuoteen 2020, jolloin he myivät yrityksen puolestaan nykyiselle omistajalle.

Omistamme kahden sisareni kanssa Mikkelissä liikehuoneiston, jota yritin vuokrata kaksi vuotta. Huoneisto oli tyhjillään 19 kuukautta, ja kun vuokralaista ei löytynyt ja kun entisessä yrityksessämme tapahtui omistajanvaihdos, nousi vahvasti ajatus, entäpä jos täyttäisin kyseisen huoneiston itse perustamalla vielä hautaustoimiston."

Mitkä ovat sinun voimavarasi?

"Koen Jumalan johdatuksen elämässäni ensisijaiseksi voimavaraksi. Hän on voiman antaja. Olen saanut olla terveenä ja tähän saakka olen pystynyt suoriutumaan kaikista eteen annetuista tehtävistä."

Miten pidät huolta omasta jaksamisestasi?

"Säännöllinen rytmi ja tarpeellinen määrä unta, seitsemästä kahdeksaan tuntia yössä auttavat jaksamisessa.

Hyvin monasti työpäivän jälkeen otan jopa kolmen vartin unet. Viikonloppuisin olen usein ottanut kahdetkin päikkärit."

Miten yhdistät työn ja vapaa-ajan?

"Pääsääntöisesti olen työssä kuusi –

Hannu Mielonen aloitti työt hautaustoimialalla perheyrittäjänä vuodesta 1974. Yrittäjävuosiakin on takana jo jonkun matkaa yli 30.

Suur-Savon Hautauspalvelu Oy:n toinen kuljetuksiin tarkoitettu auto on museorekisteröity, vuoden 1964 mallia oleva Mercedes-Benz. Hannu Mielonen ajaa sillä vain kesäisin. Hän on sen neljäs omistaja. Samanlaisia autoja on Suomessa vain kaksi.

seitsemän tuntia päivässä, mutta useimmiten kuusi päivää viikossa. Vapaa-aikaa vietän kesäiseen aikaan mökillä, josta käsin käyn töissä. Talvisaikaan vietän parin - kolmen viikon loman etelän auringosta nauttien."

Mitä haluat sanoa nuorille, jotka haaveilevat yrittäjyydestä?

"Jos tunnet voimavarasi ja kykysi yrittäjämönteiksi, rohkaisten tarttumaan tilaisuuteen. Toiminnassa olevan menestyvän yrityksen ostaminen saattaisi olla turvallisempi vaihtoehto, kuin aivan uuden yrityksen perustaminen. Yrittäjyydessä on oma hohtonsa, mutta myös varjopuolet on hyvä tiedostaa."

Mitä ajattelet tulevaisuudesta?

"Päivä vain ja hetki kerralansa.... Huomista ei kannata tänään murehtia. Olen saanut pyörittää tätä yritystoimintaa viisi vuotta, ja en ole katunut uudelleen yrittäjäksi ryhty-

mistä. Uskon vahvasti, että ei tämäkään polku ole sattumalta avautunut. On palkitsevaa, kun saan olla omaisten apuna ja tukena heidän vaikeassa tilanteessaan. Tämä on työ, joka antaa myös valtavasti merkitystä minun elämäni. Teen mielelläni tätä työtä niin kauan kuin tuntuu hyvältä. Toivon tälle yritykselle jatka-

jaa, kun sen aika aikanaan koittaa."

Mitkä ovat toimintaperiaatteesi ja onko sinulla kaiken kiteyttävää mottoa?

"Työni tekemisen lähtökohdaksi, eräänlaisena mottona minulla on, että haluan

palvella asiakkaita niin kuin toivoisin itseäni palveltavan surun kohdatessa. Omaan herkän luonteen, ja se on joskus rasite, mutta uskon sen olevan myös merkityksellinen tätä työtä tehdessä."

Kaikki hautausalan palvelut

Kokenut yrittäjä palvelee vuosikymmenien ammatitaidolla, toiveesi huomioiden.

suursavonhautaushpalvelu.fi • Porrassalmenkatu 24, Mikkeli

Mielosen sisarusten lopetettua vanhempiansa vuonna 1941 käynnistämän hautauspalvelutoiminnan, Hannu Mielonen aloitti uudelleen yrittäjänä tutussa liikehuoneistossa vuonna 2020.

Teksti: Jouko Siirilä. Kuvat: Ylös tunturiin -teos, piirroksat: Lars Levi Laestadius

"Ylös tunturiin" on upea katsaus Laestadiuksen elämänmittaiseen luontoharrastukseen

Sain koronakeväänä 2020 käsiini juuri ilmestyneen, kuvitukseltaan näyttävän kirjan "Ylös tunturiin". Alatsikko kertoo mistä tässä on kyse: "Laestadiuksen jalanjäljillä Lapin luonnossa". Se avaa nykyihmisille kirkkomme profiiliin pysyvän jälkensä jättäneen Lars Levi Laestadiuksen (1800-1861) puoliammattimaista roolia pappisuran ja viimeisen 15 vuoden aikana myös herätysliikejohtajan rinnalla.

Laestadius keräsi ja teki havaintoja kasvikkunnasta yli neljä vuosikymmentä, aina kuolemaansa asti. Hän oli paitsi Ruotsin, myös Ranskan tiedepiireissä tunnustettu luonnontutkija ja etenkin pohjoisen kasvikkunnan tuntija. Tälle tielle hänet viitoitti 25 vuotta vanhempi velipuoli, niin ikään pappismies Karl Erik Laestadius (1775-1817). Opintojen rahoituskanavaksi harrastus kehkeytyi jo Härnösandin lukiovuosina vahvistuen opiskeluaikoina Uppsalan yliopistossa 1820-luvun alusta alkaen.

Myös pari vuotta nuorempi pappisveli Petrus (1802-1841) jakoi saman harrastuksen. Todettakoon, että molemmat veljet poistuivat tästä ajasta ennen suurten herätysten syntyä, joka sai alkunsa lukijaisnaisen, "Lapin Marian" kohdattua Lars Levin hänen työtehtäväänsä kuuluneen matkan yhteydessä Åselen seurakunnassa tammikuun alussa 1844. Tuolloin uskon salaisuus avautui hänelle uudella, ennen kokemattomalla tavalla. Kuvataanpa tuota kokemusta millä tahansa hen-

gellisiin heräämisiin liitetyin termein, jotain peräti mullistavaa tapahtui Laestadiuksen sisäisessä maailmassa. Ylös tunturiin -kirjan tekijät käyttävät tässä kohtaa selkokielistä "uudestisyntymisen ihme" -ilmaisua. "Jääleinikki avasi valoa sädehtivän kukkansa. Lapin Maria opasti vuosikymmenet papin virkaa hoitaneen miehen Kristuksen luo, Kristuksen, jonka luokse hän omin voimin oli koettanut päästä."

Kirjassa osoitetaan myös monin eri teksteistä poimituin esimerkein, miten Lars Levi näki Jumalan luomistyön todellisuuden luonnossa. Kasvilajien muunnoksista voi syntyä uusia lajeja pitkän ajan kuluessa, vaikka vielä nykyisen taksonomian ja ekologian isä Carl von Linné piti loppuun asti kiinni ajatuksesta, että uusia lajeja ei synny vaan ne näemme yhtä monta lajia kuin erilaisia elämän muotoja oli maailman alussa.

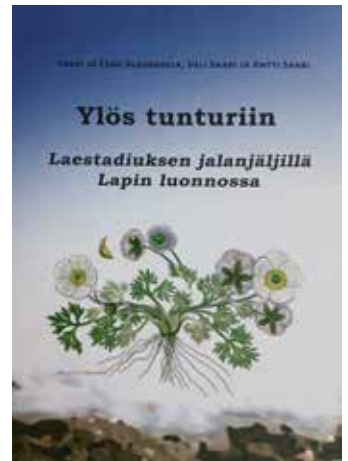
Laestadiuksen aktiivisuus luonnontutkijana ei horjuttanut hänen uskoaan. Päinvastoin: se vahvisti sitä ja antoi hänelle samalla uusia välineitä todistaa Jumalan suuruudesta ja kaikkivaltiuudesta. Kasvilajien muunnosten tarkastelu oli hänen keskeinen mielenkiintonsa kohde. Kasvupaikoilleen parhaiten sopeutuneet yksilöt tuottavat parhaan lisääntymistuloksen. Merkityksellistä ei ole se, miten luominen on tapahtunut ja tapahtuu. Oleellista oli suuri ihme: "Maailma on luotu tyhjistä." Tutkimuksen tehtävänä on tuottaa tietoa luonnosta ja sen järjestelmistä. Uskon alueelle kuuluu Luojan olemassaolon

tunnustaminen sekä luomistyön tulosten ihastelu.

Kahdeksan vaativaa kasvienkeruuretkä 1817-1838

"Ylös tunturiin" -kirjan johdannossa todetaan Pohjois-Ruotsin tarjoavan erinomaisen mahdollisuuden tarkastella kasvillisuuden muuttumista merenpinnan tasosta lumipeitteisille vuorille, jotka ovat korkeimmillaan 2000 metrin korkeudessa. Samojen kasvilajien esiintyminen muunnoksina eri vyöhykkeissä antoi Laestadiukselle mahdollisuuden tarkastella lajien sopeutumista muuttuviin olosuhteisiin. Kirja kertoo kasvilyödyistä nimenomaan Ruotsi-Suomen ja Norjan Lapin luonnossa. Laestadius teki vuosien 1817 ja 1838 välillä kahdeksan varsinaista kasvienkeruuretkä. Sen jälkeen hän keräili kuolemaansa asti kasveja lähinnä työmatkojensa yhteydessä. Perheen kasvulla, lapsia oli lopulta 15, ja myös hengellisellä heräämisellä oli osuutensa asiaan.

Käsilläni oleva teos tuo lukijan nähtäville muun kuvamateriaalin ohella kaikki tiedossa olevat Laestadiuksen 67 kasvipiirrosta sekä runsaan otoksen Jyväskylän yliopistolla säilytettävistä Laestadiuksen keräämistä kasvinäytteistä. Kirjan materiaalin on noin viiden vuoden aikana koonnut neljä ansioitunutta, rauhan-yhdistysten piirissä toimivaa tutkijaa: kasvitieteilijä, FT, prof. emer. Erkki Alasaarela ja fil. lis., kasvitieteen lehtori Veli Saari, fil. maist., kirjailija Antti Saari sekä tekniikan tohtori,

Ylös tunturiin. Laestadiuksen jalanjäljillä Lapin luonnossa -kirjan ovat kustantaneet yhteistyössä Reisjärven, Jämsän ja Ranuan kristilliset kansanopistot.

prof. emer. Esko Alasaarela. Huolimatta asemastaan kirkossa ja hänen kauttaan syntyneen herätysliikehännän johtajana, Laestadius ehti toimia osa-aikaisesti ekologina ja kasvitieteilijänä sekä papintyöhön liittyen uskonfilosofina, lappologina sekä Lapin mytologiaan perehtyneenä etnografina.

Nykymaailma ottaa kantaa lestadiolaisuuteen, erityisesti sen suurimpaan suuntaukseen, Suomen Rauhanyhdistysten keskusyhdistykseen (SRK) melkein yksinomaan sen edustamien tämän puoleiseen elämään liittyvien näkemysten kautta. Laestadius henkilönä on ollut hyvin hämärän peitossa valtaosalle hengellisistä asioista kiinnostuneillekin aina viime vuosiin asti. Laestadiuksen luonnonilmiöihin sekä kasvi- ja eläinkuntaan liittyviä viittauksia sisältäneet saarnat, vaikka ne löytyvätkin

Lars Levi Laestadius vaelsi vuosina 1819–1839 arviolta yli 8000 kilometriä yhteensä kahdeksalla kasvienkeruumatkallaan Ruotsissa ja Norjassa.

Hapronox (oik.) ennen kaikkea paljakan lumenviipymäalueiden kasvi, suolaheinän sukuinen villivihannes.

postilloista, ovat myös sisältönsä perin vieraita suurelle yleisölle.

Kirjoittajien mukaan Laestadius oli aikuisvuosinaan Pohjolan tunturikasvien paras tuntija koko maailmassa. Kasvitieteilijänä hänen kiinnostuksensa pääkohteena olivat kasvitaksonomia ja kasvien erilaisista kasvupaikoista johtuva muuntelu. Samalla hän selvitteli maaperätutkimukseen, geologiaan, ilmastoon, kasvimaantieteeseen ja eläintieteeseen liittyviä kysymyksiä. Eikä tässä vielä kaikki. Laestadius ehti perehtymään muun muassa lappilaisten elinkeinoihin kirjoittaakseen jo vuonna 1924 kirjan, joka vuoden 1999 toimitettuna suomennoksena kuuluu: "Uudisviljelytoiminnasta Lapissa yleisin varoin" (Korteniemi P.A., Pohjolan Painotuote Oy), kirjoittamaan artikkeleita Suomen, Ruotsin ja Norjan Lapinmaan myyttisestä kansanperinteestä sekä toimittamaan saamenkielisen oppikirjan ja saamenkielisen lyhyen raamatun historian. Esillä olevan teoksen ohella erinomaisen

kuvan Laestadiusesta kasvitieteilijänä antaa hänen oma kirjansa "Loca parallela plantarum" (1839). Suomeksi se on toimitettu vuonna 2001 nimellä "Lars Levi Laestadius. Kasvikirja Loca parallela plantarum" (Korteniemi P.A.).

Kasvitiedettä teologian opintojen ohessa

Lars Levi Laestadiusen kesäiset luontoretket ja samalla kasvienkeruumatkat alkoivat 1817 Luulajan Lapissa. Kasveja hän myi siinä vaiheessa vain Härnösandin kymnaasin rehtorille Gunnar Backmanille, jonka alaisuudessa hän oli alkanut yliopistoon valmistavat opinnot 16-vuotiaana yhdessä 14-vuotiaan Petrus-veljensä kanssa. Kuitenkin jo seuraavan kesänä 1819 hänen onnistui rehtoriltaan saamansa avustuksen turvin tehdä pitkä vaellus Jämtlannista Norjan Trondheimiin ja Tromssaan saakka. Tällä retkellä hän teki jo aiemmin kuvailemattomia kasvilöytöjä, kuten mm. korpinurmikan, vuoririkon, vuori-imarteen ja suurvalkun.

Matkakertomuksessaan hän kirjoittaa: "Ilo, jonka nuori luonnontutkija kokee löytäessään uuden lajin, on yksinomaan hänen, enkä usko kenraalin iloitsevan saamastaan voitosta yhtä paljon kuin nuori luonnontutkija Floran tai Faunan kentillä tekemästään valloituksesta."

Lars Levi valmistui kymnaasista vuonna 1819. Hän jäi kuitenkin odottamaan veljeään, jotta voisi aloittaa hänen kanssaan samaan aikaan opinnot maineikkaassa Uppsalan yliopistossa. Kesän 1820 retkellään hän löysi Ruotsin Lapille uusia kasveja sekä havaitsi ensi kertaa koko Skandinaviassa isokissankäpälän (*Antennaria lanata*).

Elokuussa veljekset suorittivat Uppsalassa ensin ylioppilastutkinnon ja kirjoittautuivat vielä samana syksynä yliopistoon. Lars Levi opiskeli siellä teologiaa, filosofiaa ja luonnontieteitä. Opiskelu oli mahdollista vain tekemällä töitä opiskelun ohessa. Kotiopettajan tuloistaan hän lähetti myös avustusta Lapin Arjeplogin pitäjässä eläville, köyhiksi

mainituille vanhemmilleen Carlille ja Anna Magdalenalle, vaikka isä toimikin hopeakavoksen vuorivoutina.

Vuosisadan alkupuolella Ruotsin Akatemia oli alkanut tukea luonnontieteellisiä matkoja. Lars Levi haki ja sai stipendin keväällä 1821. Talvi jatkui tuona kesänä pitkään tuntureilla: vasta vuoden 1821 elokuun päivät hän saattoi käyttää retkeilyyn synnyinseuduillaan löytääkseen tuolloin muun muassa aiemmin tunnetun salalajin (loikosarka, *Carex biolor*). Kasvitiede kiinnosti häntä koko elämän ajan, vaikka hän lopulta valitsikin teologian varsinaiseksi oppiaineekseen ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen. Laestadius kävi Uppsalan vuosien ajan kuuntelemassa myös biologian yliopistonopettajan, tulevan kasvitieteen professorin Göran Wahlenbergin (1780–1851) luentoja, joihin kuului myös kasviretki Skånessa ja muualla Etelä-Ruotsissa.

Tavoitteena oli kerätä kasveja jo vuosisadan alussa alkunsa saaneen, vuoteen 1829 peräti 11-osaiseksi laajentuneen, aikakautensa teknistä ja tieteellistä huippua edustaneen Svensk Botanik -teoksen piirrokuvien malliksi. Yli kaksi kuukautta kestäneellä matkalla kerättiin 300 kasvia, joista tehtiin edustavat 56 piirrosta. Wahlenberg antoi mielellään piirtämisen kunnian Laestadiuselle, vaikka hän osallistui kasvien väritykseen ja varjostukseen. Molemmat tekivät siis yhteistyötä myös kasvien käsin kuvantamisessa. "Ylös tunturiin" -kirjan kirjoittajien mukaan arvostettu tutkija osoitti isällistä mielenkiintoa nuorta opiskelijaa kohtaan. Seurasi elinikäinen ystävyys, jonka seurauksena Laestadius sai entiseltä akateemiselta opettajaltaan pappisvuosikymmenten aikana melko säännöllisesti rahaa kasvien keruumatkojen rahoittami-

seen. Miehet kävivät myös vilkasta kirjeenvaihtoa, josta suuri osa on tallennettu Ruotsin Tiedeakatemian arkistoon.

Mainittakoon, että mutaatio eli perimän muutos oli 1800-luvun alkupuolella vielä tuntematon käsite. Siitä Laestadiuksella oli todennäköisesti aavistus hänen kirjoittaessaan sattuman vaikutuksesta. Hän näki saman lajin yksilöiden ulkomuodossa vaihtelua, jonka hän selitti syntyneen olosuhteiden muutosten kautta. Mitä vaikeampiin olosuhteisiin kasvi joutuu, sitä enemmän se näyttää poikkeavan tavallisesta muodostaan. Muutosten hän katsoi koskevan myös perintötekijöitä.

Tutkimustyö jatkuu kirkkoherran viran ohessa

Pappiskutsumuksen selvittyä Lars Leville lopullisesti vuonna 1924, veljekset Lars Levi ja Petrus vihittiin papeiksi seuraavan vuoden helmikuussa. Pian sen jälkeen isovelji nimitettiin sijaiseksi Arjeplogin kirkkoherran virkaan. Nimitys tarkoitti, että hänen oli opiskeltava suomen kieli, sillä Kaaresuvannossa jumalanpalvelus oli pidettävä aina suomeksi. Vuoteen 1828 tultaessa Laestadius oli oppinut pappistyönsä ohessa suomea niin hyvin, että hän saattoi jatkaa lempiharrastustaan eli botaniikkaa. Petrus Laestadius oli määrätty hoitamaan vuonna 1826 lähetyssaarnaajan tointa Piitimen Lappiin. Petruksen kohteina olivat Ruotsin Lapin eteläiset seurakunnat ja Lars Levin kenttänä pohjoiset. Kun Laestadius katseli ulos Kaaresuvannon ikkunasta, hän näki kolmella ilmansuunnalla vaaroja sekä pappilan ohikiemurtelevan Muonionjoen. Pappilan kohdalla joessa oli suvanto, jossa veden liikettä vaivoin erotti. Asiakirjat kertovat, että hän valmisteli saarvojaan joen veteen tai jäähän tuijottaen. Ympäristö poikkesi

selvästi lapsuuden maisemista Kvikkjokkista, joka sijaitsi Petruksen ja Lars Levin lähetyssuunnitelmien välimaastossa. Siellä toimi pappina vuodesta 1806 aina kuolemaansa 1817 saakka Karl Erik Laestadius, joka suurenperheensä ja pakollisen maanviljelyn ohella harrasti edelleen kasvien keruuta.

Vuonna 1826 alkanut viidentoista vuoden ajanjakso Kaaresuvannon pappilassa ja kirkkoherrana oli Laestadiukselle aktiivista kasvientutkimisen aikaa papin työn ohella. Sitä edesauttoi työtehtävien edellyttämä liikkuminen laaja-alaisella kentällä. Vuonna 1827 hän avioitui lapsuusajan leikkiverinsa Birgitta Catharina Alstadian (1805-1888) kanssa. Todettakoon, että vanhoilla päivillään Lars Levi oli todennut tämän avioliiton olleen hänen elämänsä ainoa toteutunut unelma (!). Syntyneestä 15 lapsesta 11 oli elossa isän kuollessa 1861.

Miten ison perheen isän menot ja kotielämä mahtoivat myöhemmin järjestyä, voimme vain arvailla, kun jo esikoisen, Eleonoran (1827-1874) jälkeen Laestadius oli todennut: "Olen langennut siihen hullutukseen, että olen ottanut itselleni vaimon ja ehtinyt jo niin pitkälle, että olen saanut perillisen. Nykyisin minulla ei ole aikaa ja mahdollisuutta kurkistaa oven ulkopuolelle." Tällä hän viittasi ehkä myös pelkoon, että jokakesäiset tunturivaellukset olisivat pian ohi. Näin ei kuitenkaan käynyt vaan jo kesällä 1828, ennen toisen, pian syntymänsä jälkeen kuolleen Emman syntymistä lokakuussa, Laestadius ehti tehdä nimismies Erik Grapen kanssa tunturivaelluksen Norjan tuntureille Lygneen mesenaattinsa Göran Wahlenbergin taloudellisella tuella, joka jatkuvasti osti Laestadiukselta kuivattuja kasvinäytteitä. Tuolta reissulta

Lumileinikki, rikkileinikki ja pikkuleinikki (kuvassa) esiintyvät Laestadiuksen mukaan "runsaasti jäätiköiden reunoilla ja ne ovat arvokasta ravintoa lumikentillä oleskeleville poroille ja riekkoille."

Laestadius lähetti Wahlenbergille peräti tuhat kasvinäytettä noin sadasta eri lajista.

Kesäisiä tutkimusmatkoja aina 1830-luvun lopulle saakka

Laestadiuksen erityisestä paneutumisesta kasvitieteeseenkin antaa hyvän kuvan se, että hän kiinnitti huomiota Lapin kasvien erikoiseen kauneuteen: värit ovat puhtaita ja voimakkaita. Hän uskoi aivan oikein, että ennen kaikkea katkeamaton auringonvalo on syy arktisen flooran erikoisuuksiin. Kukat ovat suuremmat ja värit voimakkaammat kuin tunturin alapuolella kasvavissa kasveissa, jossa taas kasvien on kasvettava pidemmiksi niiden kilpaillessa keskenään auringonvalosta. Ahkeruudes-

ta muutaman vuoden tauon jälkeen jatkuneilla kesäretkillä kertoo se, että vuonna 1829 Laestadius saattoi lähettää Wahlenbergille noin tuhat kasvinäytettä sadasta eri lajista. Tuona syksynä perheeseen syntyi kolmas lapsi, 60-vuotiaaksi elänyt Karl Johan.

Laestadiuksen luontoharrastus ei kuitenkaan kohdistunut vain kasvikuntaan. Tästä kertoo hänen kutsumisensa vuonna 1830 Ruotsin Metsästysseuran kirjeenvaihtajajäseneksi, vaikka hän kertoi tietävänsä eläinkunnan otuksista enemmän kaloista kuin linnuista. Hän laatikin selvityksen Lapissa tavattavista kaloista vuonna 1831. Edellisvuonna hän oli osallistunut hyönteistieteelliselle matkalle Norjan tuntureille. Vuonna 1834 Laestadius saattoi ilmoittaa Wahlenbergille Uppsalaan

Pahtarikko (*Saxifraga nivalis*) on Tunturi-Lapin kallioiden kasvi. Tässä pahtarikko luonnossa ja Laestadiuksen piirtämänä.

paitsi neljänneen eloon jääneen lapsensa, Emma Christinan syntymästä, myös olevansa nyt velaton mies kiittäen siitä kasviharrastustaan.

Vuonna 1841 Laestadius sai Ranskan kunnialegioonan ritarimerkin, lähinnä ansioistaan ranskalaisen tutkimusretkikunnan oppaana Lapissa mutta myös kasvitieteellisistä tutkimuksistaan ja Pariisiin asti lähettämistään näytteistä. Tästäkin matkasta esillä olevassa teoksessa on kiintoisa kuvaus. Ehkäpä saamansa kunnianosoituksen innostamana hän lähetti kesällä 1842 Pariisiin peräti 2400 kuivattua pohjoisen kasvia.

Vuoden 1838 jälkeen Laestadius ei kuitenkaan enää tehnyt pitkiä kasvienkeruuretkiä, vaan tyytyi keräämään kasveja työmatkoillaan. Hän kävi kirjeenvaihtoa suhteellisen laajasti kasvien tutkijoiden kanssa. Göran Wahlenbergin ohella niin ikään Uppsalan yliopiston kasvitieteen professori

Elias Magnus Fries oli kiinnostunut hänen löydöistään. Hän harrasti myös kasvinäytteiden vaihtoa muutamien pappien, lääkäreiden ja apteekkarien kanssa.

Kasvitiede pysyi harrastuksena Marian kohtaamisen jälkeenkin

Lars Levi Laestadiuksen ratkaisevan tärkeän kohtaamisen aika ja sen myötä käynnistynyt voimallinen liikehdintä, jonka hedelmistä saamme iloa tänäkin päivänä alkaa nyt lähestyä ja siihen viitataan tässä teoksessa myös useaan otteeseen. Sellaiseksi muodostui hänen vuonna 1844 tekemänsä tarkastuskäynti Åselen seurakuntaan, jonka kaitseminen Norjaan rajoittuvassa pohjoisimmassa Ruotsin Lapissa kuului Kaaresuvannon kirkkoherran alueeseen.

”Ylös tunturiin” kirjoittajat kuvaavat tapahtumaa ja sen seurauksia varsin runollisesti:

”Kohdatessaan lapintytön Marian, Laestadius koki uudesti-syntymisen ihmeen. Aurinko sulatti tunturin jääkuoren. Paleleva sydän lämpeä. Aiemmin elottomassa maaperässä versoi uusi elämä. Lapin Maria opasti vuosikymmenet papin virkaa hoitaneen miehen Kristuksen luo, jonka luokse hän oli omin voimin koettanut päästä ja yrittänyt muitakin ohjata.”

”Lapin Maria” ilmestyy paikalle tiettyssä kirkon historian kulminaatiokohdassa kuin ”Itämaan tietäjät” kadotakseen taas kirkkohistorian hämärään jätettyään käynnistään kuitenkin pysyvät merkinnät. Toisin kuin tietäjien, Mariana pidetyn Milla Clemensdotterin (1812-1892) elämänvaiheiden alkupäästä löytyy tietoa muun muassa Wikipediasta. Vuodelta 1868 kirkonkirjoista löytyy vielä toteamus hänen, puoliso Thomas Pålssonin sekä tytär Anna Britan käynnistä seurakuntansa ehtoollisella. Sen jälkeen on vain merkintä oleskelusta ”luultavasti Norjassa”. Kuolinpaikaksi on merkitty Roan, Keski-Norjan Trondelagissa. Ilmeisesti aivan täyttä varmuutta ei edelleenkään ole Laestadiuksen herättäjän henkilöllisyydestä. On vain Laestadiuksen oma kertomus tuosta kohtaamisesta.

Saarnat saivat nyt uutta sisältöä. Kasvitiede pysyi kuitenkin rakkaana harrastuksena aina rovastin viimeiseen kesään 1860 asti. Kuolema kohtasi hänet helmikuussa seuraavana vuonna.

Toistakymmentä tuhatta kasvinäytettä

Laestadiuksen saarnoja, rippipuheita ja erilaisia katkelmia on säilynyt lähes 400, niistä ennen vuotta 1844 pidettyjä on erittäin vähän. Kirjoittajien mukaan usein saarnoja kuunnellussa ja lukiessa tuntuu,

kuin Laestadius ei olisi halunnutkaan puhua asioista yksiselitteisillä teologisilla termeillä, vaan hän käytti ajatuksia ja tunne-elämää stimuloivia kuvia, vähän siihen tapaan kuin Jeesus vertauksissaan. Kuulijat saivat niistä mieleen jäävää pohdintaa ja oivaltamisen iloa.

Useissakin saarnoissaan Laestadius kehottaa etsimään ennen muuta ”iankaikkisuuden kukkasia, jotka eivät koskaan muuta väriään”. Vuoden 1850 erään saarnan johdannossa hän kysyy: ”Mistä kedon kukkasetsaavat kauneutensa?” alkaen pohdinnan kuvaamalla maailmaan tarttuneen ihmisen suhdetta Jumalan luomakuntaan: ”Hän katselee mielellään niitä kukkia, joita maailman taiteilija on maalannut silkkihuiveihin ja kangasriepuihin. Mutta hän ei katso ollenkaan niitä kukkasia, joita Vapahtaja on käskennyt katsoa, jotta hän saisi niistä esimerkkiä --.”

Laestadiusta luonnontutkijana pieteetillä eli tarkkaan ja hyvin arvostavasti kuvaavan kirjan kirjoittajat pitävät ilmeisenä, että rovastin ”iankaikkisuuden kukkasetsaavat” olivat ilmeisesti jakkäröiden (*Gnaphalium*) sukuun kuuluvia lajeja, jotka eivät muuta kuivattaessa ulkomuotoaan. Yhtä lähisuvun kasvia, suomeksi hietaolkikukkaan (*Helichrysum arenarium*) kutsutaan ruotsin kielellä ”iankaikkisuus kukaksi” (evighetsblomma).

Suomeksi vuonna 2001 toimitetussa Laestadiuksen Kasvikirja Loca paralella plantarumissa kerrotaan, että ”vielä elämänsä viimeisenä kesänäkin pajalalaiset näkivät sairaan rovastinsa irrottavan iankaikkisuuden kukkasia Pajalan pappilan vainioilta herbaarioonsa”.

Lars Levi valittiin vuonna 1848 Pajalan kirkkoherraksi. Nyt hänen pappilansa oli Köngäksen kuohuvan kosken partaalla.

Vielä vuonna 1850 Laestadius lähetti Göran Wahlenbergille siemeniä ja valitti, että virkatoimet – muun muassa herätyksen vastustajien toiminta, syytteet ja niiden selvittelyt – estävät häntä tekemästä laajempia tutkimusYretkiä. Wahlenberg kuoli professorina vuonna 1851. Laestadiuksen arvostusta kasvitieteilijänä

kuvastaa erinomaisesti sekin, että itsekin jo tuolloin, kymmenen vuotta ennen omaa kuolemaansa sairaana miehenä Laestadius oli Wahlenbergin jälkeen ehdolla Ruotsin Tiedakatemiaan.

Laestadiuksen Lapin kasvien kokoelmaa kuvataan kirjassa ainutlaatuisiksi. Näytteitä hän

lähetti sekä Ruotsin Tiedakatemialle että Pariisin luonnonhistorialliseen museoon. Pariisiin hän lähetti kahdessa erässä noin 6400 kasvia Juha Pentikäisen ja Risto Pulkkinen mukaan (Lars Levi Laestadius. Yksi mies, seitsemän elämää, Kirjapaja, 2011). Laestadiukselle itselleen jäi 6000 kasvinäytteen kokoelma, jota

nykyisin säilytetään Ruotsin luonnonhistoriallisessa museossa Tukholmassa. Suomen kasvimuseoissa hänen kasvinäytteitään on muutamia satoja. Yksitoistaosaisessa Svensk Botanik – teoksessa on yhteensä 67 Laestadiuksen piirtämää kuvaa.

Teksti ja kuva: Raimo Raittinen

Tulkoon sinun valtakuntasi

Katekismuksesta voimme lukea, että Jumalan valtakunta tulee kyllä itsestäänkin. Me pyydämme tässä rukouksessa, että se tulisi meidänkin luoksemme. Taivaallinen Isä antaa meille Pyhän Henkensä, niin että me hänen armonsa vaikutuksesta uskomme hänen pyhän sanansa ja elämme Jumalan omina täällä ajassa ja kerran siellä iankaikkisuudessa.

Missä Jumalan valtakunta sitten on?

Jumalan valtakunta on kaikkialla. Lutherin mukaan se on kaikkein vähäpätöisimmissäkin, jopa koppakuoriaisessa ja likaviemäriässä. Koko maailma, niin hyvä, kuin pahakin on Jumalan kämmenellä.

Maallisessa elämässä valtakunnan rajat voivat muuttua vapaaehtoisesti tai väkisin. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut konkreettisesti monen elämään. Enemmistö on tuominnut jyrkästi hyökkäyksen mutta - näkökulman mukaan - osa ihmisistä pitää toimia hyväksyttävänä ja oikeina.

Ajan saatossa Jumalan valtakunnan rajoja on usein yritetty piirtää tarkasti. On ollut ja on uskonsuuntia, joiden edustajat arvelevat tietävänsä, missä

Hänen valtakuntansa on ja jopa senkin, missä se ei ole. Voi olla suuri kiusaus ottaa lammasaidan värkät omasta metsästä. Tällainen rajaaminen on vaarallista, sillä se ei ole meidän valtakuntamme, vaan Hänen valtakuntansa. Miksi on niin vaikea ymmärtää ja ennen kaikkea hyväksyä, että Jumalan valtakunnan rajat piirtää yksin Taivaan Jumala? Jos kaikki tämän ymmärtäisivät ja hyväksyisivät, niin energiaa vapautuisi valtavasti kaikkein tärkeimpään: lähimmäisen auttamiseen ja rakastamiseen!

Jumalan valtakunta on myös Armon valtakunta. Sen tuleminen on vain Jumalan käsissä. Ihminen voi yrittää olla armelias, mutta Jumala on ainoa, joka voi armahtaa ehdoitta ja täysillä. Jumala armahtaa, vaikka se ei olisi oikeudenmukaista meidän mielestämme.

Maallisessa elämässä tasavallan presidentillä on oikeus armahtaa rikollinen, mutta vakiintunut käytäntö on, ettei hän kerro armahduksen perusteita. Armoa ei tarvitse perustella. Armo ei ole se, vaan armo on Hän. Jumalan valtakunta on Hän.

Armo on siis Jumala itse. Armo

on ihmiseksi tullut Jumala, Jeesus Kristus.

”Joka aamu on armo uus, miksi huolta siis kantaa!

Varjot väistyy ja vajavuus, Jeesus voimansa antaa.

Kiitos Herran, hän auttaa tiellä, meidän kanssamme nyt ja aina on, täällä suo Isän suosion, rauhan luonansa siellä.” (virsi 547)

Teksti: Arto Antturi. Kuvat: Arto Antturi, Jouko Siirilä

Julkisoikeudellinen asema ei ole kirkon kivijalka

Kirkolliskokous äänesti 8.5.2025 jälleen kerran avioliittoon vihkimisestä. Piispat olivat esittäneet kahden vastakkaisen käsityksen hyväksymistä. Voinen pitää itseäni hieman syypäänä piispojen esitykseen, sillä toukokuussa 2018 kirkolliskokous hyväksyi allekirjoittamani pöytäkirjan, jonka mukaan pyysimme piispoja ”edelleen etsimään keinoja avioliitosta vallitsevan erimielisyyden ratkaisemiseksi”. Asia jäi piispainkokouksen asialistalle vuosikausiksi.

Vuonna 2024 piispat luovuttivat. Näkemykset eivät olleet mitenkään yhteen sovitettavissa. Muutosta halunneille perinteinen käsitys on lähtökohtaisesti epätasa-arvoinen, eikä sitä pitäisi lainkaan sallia. Piispat pyrkivät tarjoamaan perinteiselle käsitykselle olemassaolon oikeutuksen. Teologisia perusteita kahden käsityksen mallille ei esitetty, teologia oli osoittautunut peliksi mielipiteiksi. Kuten oli odotettua, piispojen esitys ei saanut taakseen vaadittavaa määränemmistöä ja ratkaisu oli sama kuin ennenkin – ainakin periaatteessa: kirkko pitää kiinni omasta avioliittokäsityksestään, mihin sillä on myös korkeimman hallinto-oikeuden mukaan täysi oikeus.

”Kallis näytelmä” saa jatkoa

Käytin täysistunnossa puheenvuoron, jossa ennakoin ratkaisun ja sen seuraukset: ”Kannatan päätösesityksen jättämistä raukeamaan, koska se ei ole kirkon eikä evan-

liumin ihanteiden mukainen. Mutta ei hätä ole tämän näköinen. Vaikka jätämme sen raukeamaan, esityksen intentio silti toteutuu. Sekä kyllä että ei jäävät voimaan, kuten olemme täällä kuulleet. Pappien omantunnonvapaus säilyy. Kirkon avioliitto-opetuksen vastaisia vihkimisiä edelleen tehdään, rippikoulussa edelleen opetetaan vapaasti sen mukaan, miten itse kukin mistäkin ajattelee. Kirkon viestintä pitää omalta osaltaan huolen, että perinteinen kanta ei saa ylivaltaa. Tällä tavalla kirkon yhtenäisyys näennäisesti säilyy ja tämä kallis näytelmä, jota kutsumme kirkolliskokoukseksi, saa jatkoa.”

Tilanne on absurdi. Kirkko ei noudata omaa kantaansa. Useiden piispojen julkisuuteen antamat kommentit entisestään pahensivat tilannetta. Espoon piispa Kaisamari Hintikka sanoi Radio Deissä, että hän toivoo pappien osaavan toimia kirkolliskokouksen päätöksen ”ohi ja yli”. Kesäkuun alussa 2025 piispainkokous ryhtyi sorvaamaan ”pastoraalista ohjetta”, jolla se kävelee kirkolliskokouksen ohi ja yli. Tämän kirjoittamishetkellä piispainkokouksen ratkaisu ei vielä ole tiedossa.

Ymmärrän piispan roolin mahdollisuuden. Heille on aivan olennaista pitää yllä järjestelmää. Absurdus ei haittaa, jos kirkon asema ”koko kansan” kirkkona voidaan jotenkuten säilyttää. On kuitenkin kysyttävä, miten on mahdollista toimia omien sääntöjensä vastaisesti ja silti

”On aika purkaa kirkon julkisoikeudellinen asema, poistaa siltä verotusoikeus ja asettaa se tasaveroiseen asemaan muiden uskonnollisten yhteisöjen kanssa”, sanoo rovasti ja kirkolliskokousedustaja Arto Antturi.

esiintyä julkisoikeudellisena yhteisönä. Tällaista ei voitaisi hyväksyä valtion tai kunnallishallinnossa, puhumattakaan liike-elämästä.

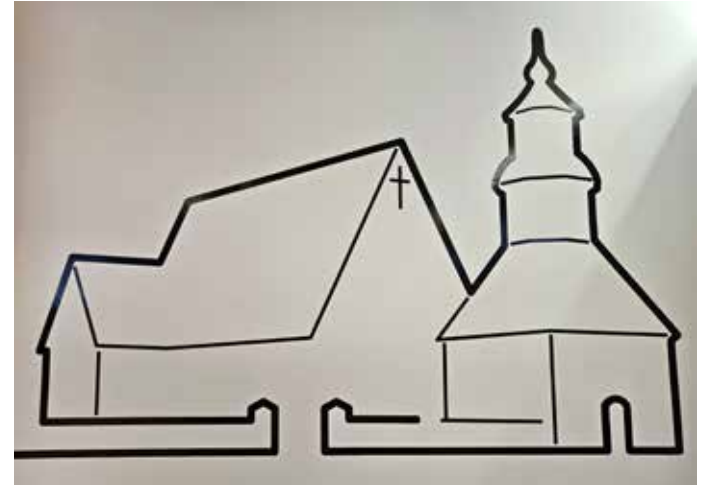
Olisi parasta, että kirkko ryhtyisi itse valmistelemaan muutosta asemaansa. Siksi teen asiasta aloitteen kirkolliskokoukselle, vaikka se voi sattua pahasti. Monesta muusta asiasta kirkon elämässä – jopa sen uskon keskeisestä sisällöstä – sallitaan laaja erimielisyys, mutta asemaan ja rahaan puuttuminen koetaan iskuna kirkon kivijalkaan.

Kirkolliskokouksen muutoksen tuulet

Suomen evankelisluterilainen kirkolliskokous on järjestäytynyt hiippakunnittain piispojen johdolla. Näin ei enää ole. Kun nykyinen kirkolliskokous järjestäytyi toukokuussa 2024, muodostui ensimmäistä kertaa sen historiassa kaksi keskenään neuvottelevaa

rintamaa. ”Muutokset tuulet” oli ollut olemassa jo pitkään ilman, että mikään yhtenäinen taho olisi sitä haastanut tai pyrkinyt sen rinnalle. Muutokset tuulet ovat puhaltaneet hiljaisesti kaikilla kirkon hallinnon tasoilla. Jokainen henkilövalinta ja vaali on ollut tärkeä niille, joiden mielissä on sukupuolineutraali kirkko. Niiden rooliksi, jotka – kuten minä – toivoisivat aivan toisenlaisia muutoksen tuulia kirkkoon, on jäänyt huudella sivusta ja yrittää äänestyksissä estää huonoja päätöksiä.

Nyt siis tilanne ensi kertaa muuttui, syntyi ”Kirkon kivijalka” -ryhmittymä. Sillä ei ole kirjallista ohjelmaa, eikä se sellaista tarvitse. Kivijalaksi riittää se, minkä kirkkolaki 2 § ilmaisee: ”Kirkko tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa.” Julkisoikeudellinen

Kirjoittajan mukaan kirkon kivijalaksi riittää se, minkä kirkkolaki 2 § ilmaisee: "Kirkko tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa."

asema ja verotus eivät muodosta kirkon kivijalkaa.

Miten meidän käy?

Verotusoikeuden lakkaamisella olisi voimakkaita vaikutuksia seurakuntatoiminnalle, kirkon kiinteistöjen ylläpidolle ja hautaustoimelle. Kirkon julkisoikeudellisista tehtävistä juuri hautaustoimi on merkittävin. Se on käytännössä ainoa yhteiskunnallinen tehtävä, johon valtio myös kirkkoa velvoittaa. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (VN 16.1.2025) toteaa selkeästi, että "evangelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ja seurakuntayhtymät ovat vastuussa yleisten hautausmaiden ylläpidosta" ja "evangelis-luterilaiset seurakunnat varautuvat hautaustoimen tehtävien hoitamiseen kaikissa turvallisuustilanteissa". Henkinen kriisinkestävyys edellyttää "hengellisten toiminnan" turvaamista, mutta kirkko ei siitä yksin ole vastuussa.

Hautaustoimen hoitaminen ei kuitenkaan edellytä julkisoikeudellista asemaa eikä verotusoikeutta. Tehtävä voidaan hoitaa sopimusperusteisesti. Asian järjestämiseksi on useita vaihtoehtoja. Valtio

jo nyt rahoittaa hautaustointa verovaroin maksamalla kirkolle korvauksen tästä palvelusta. Hautausmaiden perustaminen ja ylläpitäminen voitaisiin tehdä säännellyksi liiketoiminnaksi myös muille toimijoille. Seurakunnat ja muut toimijat perustaisivat hautausyhdistyksiä, jotka jäsenmaksuilla ja valtion tuella hoitaisivat hautaustoimen. Valtio takaisi sen, että jokainen saadaan haudattua. Hautausyhdistykset hoitaisivat käytännön toiminnan. Seurakunnat ja muut uskonnolliset yhteisöt tarjoaisivat oman perinteensä mukaisesti hautaan siunaamisen omille jäsenilleen.

Seurakuntatoiminta on tällä hetkellä työntekijäkeskeistä. Muutos aiheuttaisi merkittäviä henkilöstövähennyksiä. Suojatyöpaikat ja verkkainen työkuultuuri korvattaisiin keskittymällä olennaiseen. Jäsenmaksuun sisältyisi oikeus äänestää seurakuntavaaleissa ja ne palvelut, jotka seurakunta haluaa jäsenilleen tarjota. Seurakunta toki edelleen palvelisi kaikkia alueensa asukkaita, mutta palveluista voitaisiin periä maksu. Näin toimii muun muassa Suomen Merimieskirkko ulkosuoma-

Kirkolliskokousedustaja Arto Antturi havahduttaa lukijoita kynttilänpäivän virren (52) sanoin: "Se (kirkko) tehdään köyhäksi. Kun siltä kaikki puuttuu, sen voimattomuus muuttuu ylistysvirreksi."

laisten parissa ja vaikkapa anglikaaninen kirkko Englannissa.

Kirkollisten kiinteistöjen osalta tärkeintä on pitää suusäkkiä myöten. Lihavina vuosina rakennetuista seurakuntakeskuksista on monin paikoin luovuttava. Niin tehdään jo nyt. Toiminnan on palattava kirkkoihin, joiden ovat tällä hetkellä kiinni suurimman osan viikosta. Ehkä kirkkojen ylläpitoa varten tulisi perustaa erillisiä yhdistyksiä tai säätiöitä, joihin liittymisen ja joiden tukeminen ei olisi sidottu seurakunnan jäsenyyteen. Monet kirkot ovat arvokasta kulttuuriperimää, jonka ylläpitoon valtio edelleen osallistuisi.

Lopuksi

Julkisoikeudellinen asema ei ole kirkon kivijalka. Kirkko pärjää kaikkialla maailmassa – ja useimmat kirkkokunnat myös Suomessa – ilman verotusoikeutta. Historiallisessa mielessä murros olisi tietysti dramaattinen. Kirkon uudistuminen kuitenkin edellyttää, että vanhaa puretaan pois. Elämme aikaa, jolloin kirkon uskottavuutta revitään alas sil-

miemme edessä. Eläkepiispa kirjoittaa uskontunnustuksen juhluvuonna uskontunnustuksen, jossa Jeesusta ei mainita. Papiston parissa sitä pidetään raikkaana ajatteluna. Arkkipiispa liputtaa avoimesti sukupuolineutraalin ideologian puolesta, vaikka kirkon oma kristinoppi opettaa miehen ja naisen avioliitosta. Kirkkoa moukaroidaan sisältä käsin.

Sen ei pitäisi hätkähdyttää. Profeetta Jeremia sai Jumalalta tehtäväkseen kuusi teosanaa: "Minä annan sanani sinun suuhusi. Minä asetan sinut tänä päivänä kansojen ja valtakuntien yläpuolelle. Sinun tulee repiä ja särkeä, tuhota ja hävittää, rakentaa ja istuttaa." (Jer. 1:9-10). Uusi ei rakennu ennen kuin vanha on purettu. Antaa siis lekan heilua. Kirkon kivijalkaan se ei voi osua, sillä se ei ole tästä maailmasta.

Kirkkokansaa kannustan laulamaan Anna-Maija Raittilan sanoittamaa profeetallista virttä 52: "Se [kirkko] tehdään köyhäksi. Kun siltä kaikki puuttuu, sen voimattomuus muuttuu ylistysvirreksi."

Teksti: Lauri Parvio, eläkepastori, Tampere

Johannes Kastaja – Jeesuksen edelläkävijä

”Hänen on tultava suuremmaksi, minun pienemmäksi.” (Juhannuksen evankeliumi: Mark.6:14-29)

Juhannus keskikesän ja koko vuoden valoisimpana aikana on muodostunut suomalaisen kesänvieton keskipisteeksi ja kohokohdaksi. Alkukerän luonto ympärillämme on vehreimmillään. Monien kukkien tuoksut täyttävät huumavalla tuoksulla ympäristömme. Keskikesän juhlassa on vuodesta toiseen jotain, joka virittää mieleme ja olemuksemme kiittäen nauttimaan Luojan lahjoista ja hyvyydestä. Suomi hiljenee juhannuksen viettoon ihmisten suuntautuessa perheineen kesämökeille ja sukulaisten luo. Keskikesän ja Suomen lipun juhlaa halutaan viettää perheen ja ystävien parissa.

Miten juhannusta sitten vietetäänkin, on tuntu, että olemme kadottaneet tämän keskikesän juhlan varsinaisen sisällön. Juhannushan on nimenomaan Jeesuksen edelläkävijän Johannes Kastajan päivä. Sellaisena sillä on myös kaksi puolta: Ajankohta muistuttaa, että Johannes syntyi kuusi kuukautta ennen Jeesusta, häntä, jonka kautta Jumala toteutti koko maailman pelastuksen. Toiseksi juhannukseen on liitetty myös Johannes Kastajan kaulanleikkaamiseen muisto, kuten evankeliumista kuulumme. Sen myötä meitä muistutetaan, että langennut maailma ja elävää Jumalaa tuntematon ihminen ei koskaan ole halunnut kuulla totuutta itsestään ja elämäntavastaan. Totuus on vaiennettu, ja totuuden puhuja on

voinut menettää jopa päänsä.

Evankeliumi puhuu juhanuksena Johannes Kastajasta, ja joudumme aivan kuin poistasta keskikesän kauniista ja valoisasta hetkestä sinne, missä on varjoa ja synkkyytä. Elämässä ovat valo ja varjo lähellä toisiaan, kuten evankeliumi osoittaa. Varjot näkyvät myös silloin, kun evankeliumin valo on alkanut valaista – kun Jeesuksen nimi on tullut tunnetuksi.

Miksi Jeesuksen nimen täytyy tulla tunnetuksi juhannuksenakin?

Jeesuksen maailman tuleminen, hänen elämänsä ja kuolemansa, ylösnousemisen kuolleista ja taivaaseen astumisensa koskee koko maailmaa ja ihmiskuntaa. Kaikessa tässä on maailman ja meidän pelastumisemme Jumalan tarkoitamaan elämään. Jeesuksen nimen tunnetuksi tuleminen on välttämätöntä pelastumisemme tähden. ”Mitään muuta nimeä, joka meidät pelastaisi, ei ole ihmisille annettu koko taivaankannen alla.” (Apt. 4:12) ”Hänestä kaikki profeetat todistavat, että jokainen, joka uskoo häneen, saa hänen nimensä voimasta syntinsä anteeksi.” (Apt. 10:43) Jeesuksen nimessä saamme myös tänään lähestyä rukouksessa suurta Jumalaa, ja hän kuulee rukouksemme juuri Poikansa Jeesuksen nimen tähden.

Jumalasiis tahtoo, että Hänen Poikansa nimi tulee tunnetuksi aivan jokaiselle. ”Sen tähden Jumala on korottanut hänetyli kaiken ja antanut hänelle nimen, kaikkia muita ni-

miä korkeamman. Jeesuksen nimeä kunnioittaen on kaikkien polvistuttava, ja jokaisen kielen on tunnustettava Isän Jumalan kunniaksi: Jeesus Kristus on Herra.” Fil. 2:9-11. Siksi juhannusjuhlanakin, Johannes Kastajan päivänä pidetään esillä evankeliumin sanaa Jeesuksesta. Johannes muistutti itsekin Jeesukseen viitaten: ”Hänen on tultava suuremmaksi, minun pienemmäksi.” (Joh. 3:30) Jeesus voi tulla suureksi ja tärkeäksi meidän elämäämme vain siten, että julistettu Jumalan sana saa tehdä työtä sydämissämme ja elämässämme.

Jumalan sanan valossa paljastuvat ihmisen sisimmätkin salaisuudet ja omatunto herää. Näinhän kävi evankeliumin mukaan Herodekselle. Hän oli Betlehemin lastensurmaajan, Herodes Suuren poika, yhtä julma kuin isänsäkin, vaikka ei ollutkaan yhtä vaikutusvaltainen. Mutta hän oli yllättä ja nautinnollista elämää rakastava ja kunnianhimoinen. Ihmisiltä saatu tieto Jeesuksesta herätti Herodeksen omantunnon. Teloitettuaan rikollisella ja häpeällisellä tavalla Johanneksen hän ei ilmeisesti suuremmin tuntenut huonoa omaatuntoa teostaan. Löysihän hän puolusteluja teolle: veljensä vaimo Herodias, jonka kanssa hän eli avosuhteissa aviorikkonä, ns. tytärpuolelle annettu lupaus ja pöytävieraiden kuullen tehty vala, jonka perusteella hän ei halunnut peruuttaa sanaansa.

Jeesuksen nimi toi uudelleen tehdyn rikoksen hänen tunnetulle: ”Johannes, se mies, jonka minä mestautin, on

herännyt kuolleista.” Niin Herodes joutui vastatusten rikoksensa kanssa, eikä hän kyennyt nyt millään puolustelemaan syntiään. Herodes oli kyllä kuullut hurskaana pitämänsä Johannesta mielellään, mutta paaduttanut silti omantuntonsa. Hän ei halunnut katua ja uskoa anteeksiannon kautta tapahtuvaan uudistumiseen ja mielenmuutokseen. Vasta kun Jeesuksen nimi ja hänen opetuksensa ja työnsä ihmisten keskellä tuli hänenkin tietoonsa, hän jouti ajattelemaan tekoaan ja tulevaisuuttaan. Johannes Kastaja on herännyt kuolleista! Mitä onkaan haudan takana? Ikuisuuden kysymysten edessä omatunto kävi rauhattomaksi, ja tuomion läheisyys tuntui.

Kun omatunto herää, silloin kuka tahansa joutuu tilintekemiseen elämästään. Juuri Jumalan edessä herännyttä omatuntoa alkaa ahdistaa tietoisuus siitä, että tuleva maailma, ikuinen elämä on todellisuutta ja lähellä meitä. Silloin joutuu rehellisesti tunnustamaan: minä syntinen ihminen olen oikeuden mukaan ansainnut rangaistuksen epäuskostani ja kaikista sen seurauksista. Minä tunnen rikkomukseni ja syntini on aina minun edessäni (Ps. 51:5)

Omantunnon herätessä jäljelle jää kaksi vaihtoehtoa

Toinen on se, että herännyt omatunto sitoutuneena Jumalan sanaan vie ihmisen mielen muutokseen eli täyskäännökseen Jumalan edessä. Apostoli Paavali kirjoittaa

kirjeessään Korinttiin: "Jumalan mielen mukainen murhe saa aikaan parannuksen, jota ei tarvitse katua, sillä se johtaa pelastukseen." 2. Kor.7:10 Tällä tavalla kävi mm. niille, jotka ensimmäisenä kristillisenä helluntaina saivat piston sydämiinsä Pietarin saarnasta. Niin on käynyt monille sen jälkeen, jotka ovat tulleet Jumalan sanan pysäyttämiksi ja koskettamiksi. Pyhä Henki tahtoo kääntää jokaisen syntinsä tuntevan ainoan pelastajan Jeesuksen puoleen, jotta kaikki syyllisyys ja synti pyyhittäisiin pois Kristuksen Golgatan teossa, sovintoveren tähden. Eikä Pyhä Henki jätä ketään puolitiehen,

vaan hän vie ihmisen siihen todelliseen Jumalan lasten vapauteen, johon Kristus on meidät vapauttanut. Tällaista muutosta ei kadu varmasti kukaan, sillä se on suurinta, mitä ihmisinä voimme täällä ajassa saavuttaa.

Toinen mahdollisuus on se, että ihminen kuitenkin paaduttaa Herodeksen tapaan itsensä. Eihän hänkään enää tarvinnut Jeesusta silloin, kun Pilatus Jeesuksen vangitsemisen tapahtumien edetessä hänet lopulta lähetti Herodeksen luo. Evankelista kertoo: "Herodes ja hänen sotilaansa alkoivat nyt kohdella Jeesusta halveksivasti."

Jeesus ei puhunut hänelle sanakaan. Siitä ei olisi ollut mitään hyötyä sydämensä paaduttaneelle ihmiselle. Jumalan totuudella ei voi leikkiä, myöskään tänään.

Keskikesän yöttömän yön valaistessa elämän ympärillämme Jumala tahtoo, että hänen sanansa totuus saisi valaista meitä, herättää omatuntonne palatakseme toistuvasti ja uudelleen katumuksessa ja uskossa elämään sitä elämää, johon meidät hänen yhteydessään, anteeksiantamuksesta osallisina on tarkoitettu. Sanan valo kylläkin heittää varjonsa sinne, mihin sitä on estetty

pääsemästä, missä Jeesus Vapahtaja ei saa olla läsnä uutta luovan sanansa kautta. Siellä keskikesän juhlan sisältö ja juhliminen jää helposti tyhjäksi remuamiseksi ja jälkeenpäin tunnetuksi pahaksi oloksi ja huonoksi omaksitunnoksi. On surullista, että niitakin ihmisiä on paljon, joiden pitää tällä tavoin irrottaa ilo elämästään. Yhtä lailla me monet saamme tänään omalla kohdallamme tuntea suurta kiitollisuutta siitä, että Jeesuksen nimen tunnetuksi tuleminen on antanut rauhan ja ilon sydämiin, ja elämää rakentavan sisällön myös juhannusjuhlaamme.

Teksti ja kuvat: Sirkka Perälä

Hannu Halosen Luther-Divari on kauppa, kappeli ja kokoustila

On talvinen iltapäivä Helsingin keskustassa, Kaartinkaupungissa. Astun kivirappuja alas kadulta, sananmukaisesti kivijalkaan. Hämyisä tunnelma leijuu kirjakaupassa, sokkeloiset hyllyt risteilevät ja täyttävät kaiken, kirjoja on lattiasta kattoon, uutta ja vanhaa.

Asiakkaita tulee, ensikertalaiset katselevat henkeään haukkoen kirjamäärää, pujottelevat sokkeloisten hyllyjen välissä. Useat ostavat ainakin postikortin taiteilija **Kimmo Pälkön** kokoelmasta ja onhan täällä muitakin kortteja esillä.

Raamattuja on hyllymetreittäin, hartauskirjoja, lastenkirjoja, vaikka mitä. Joku asiakas kysyy varovasti: "Ei teillä sattuisi olemaan...?" Kauppias **Hannu Halonen** kallistaa päätään, miettii hiljaa hetken ja menee hyllysokkelon läpi juuri sinne missä kirja on. Hänen muistinsa kirjojen sijainnista on ilmiömäinen.

Keskellä kauppa on iso pöytä. Sen ääreen alkaa tulla postitustalkoolaisia, Concordia-lehti pitää saada sadoille tilaajilleen. Illan esitelmätilaisuus on alkamassa. Köyhät ja rikkaat, nuoret ja vanhat istuvat sulassa sovussa, joku toteakin, että tämä

on hänen seurakuntansa. Erityyppisiä hengellisiä tilaisuuksia, mukaan lukien jumalanpalveluksia, on tässä divarissa vuosittain noin sata. Niissä esitellään myös kirjoja, uusia ja vanhempia.

Yhteyttä eri kirkkokuntien ja herätysliikkeiden välillä

Lisää väkeä tulee ovesta, sekä asiakkaita että iltatilaisuuden osanottajia. Joulukuisena iltana 2024 puhujavieraana on vuosikymmenen alussa Helsingin yliopistosta eläköitynyt kirkkohistorian professori **Jouko Talonen**, Pohjoismaisten herätysliikkeiden ja lestadiolaisuuden erikoisasiantuntija, jonka oppilaille Luther-Divari lie-
nee ollut erityisen kiinnostava tutustumiskohde.

Professori Talonen luennoi Luther-Divarissa lestadiolaisuuden ja Tunnustuskirjojen suhteesta. Esityksessä tuli esiin, että lestadiolaisille Tunnustuskirjat eivät välttämättä ole tärkeä ohjenuora, tärkeys vaihtelee ryhmittäin. Niistä voidaan kyllä ottaa rusinoita pullasta ja väittää oman seurakunnan vastaavan parhaiten tunnustuskirjojen seurakuntakuvausta. Mutta ristiriitoja on myös syntynyt, kun lestadiolaisuuteen on omaksuttu Lutherin oppia lestadiolaiskäsitusten kustannuksella. Esitelmän jälkeen virisi vilkas keskustelu. Yleisö oli todella tyytyväinen.

Jokaiselle tulijalle on tarjolla kahvia tai teetä, pientä suo-

laista ja makeaa sen ohessa. Tunnelma on kiireetön ja harras. Kauppias Halosella on aikaa kaikille ja usein sekä talkoolaisten että asiakkaiden puheet kääntyvät uskon-asioihin. Niitä keskusteluja Halonen johdattelee kauniisti. Hän myös suosittelee itse kullekin sopivaa kirjallisuutta. Alustusta odotellessa viriää kuin itsestään rauhaista ja kunnioittava vuoropuhelu esimerkiksi ortodoksien, lestadiolaisten ja viidesläisten välille. Täällä edetään todeksi sitä ekumeniaa, josta läheisessä Kirkkohallituksen talossa niin paljon puhutaan. Luther-Divarissa aistii pyhyiden tunnun. Se huokuu tuhansista Jumalan sanaa välittävistä kirjoista, joita on rukouksin luettu ja tuotu edelleen myyntiin. Tunnelma on ihana, sitä haluaa aivan kauhaa. Altaritaulu seinällä ja vanhat opetuskuvat kouluista kaunistavat miljöön. Auringon säteet saavat kulta-reunaisen Piplian loistamaan.

Kirja-asiamiehestä kirjakauppiaksi

Hannu Halonen avasi Helsingin Fabianinkadulle kristillisen Luther-Divarin 2016. Sitä ennen Helsingin liike sijaitsi Mechelininkadulla vuodesta 2009 alkaen. Lisäksi on varastomymälä Mannerheimintien, jossa palvelee vain loppuviikosta. On myös postimyyntiä, josta voi tilata puhelimella tai netissä.

Vetelissä, Keski-Pohjanmaalla Halosella on ollut kirjakauppa vuodesta 2000, se toimii edelleen mutta vähäi-

Yrittäjä Hannu Halonen on pyörittänyt Luther-Divaria Helsingissä vuodesta 2009.

Luther-Divarin tiloissa pidetään vuosittain hämmästyttävä määrä isompia ja pienempiä tilaisuuksia. Tällä kertaa kuultiin professori Jouko Talosen esitys Tunnuskirjojen roolista eri lestadiolaisryhmien opetuksessa.

Luther-Divarin seiniltä ja varastoista löytyy noin 50 000 nidettä, luterilaisen kirjallisuuden aarteita noin 500 vuoden ajalta.

sin aukioloajoin. Sielläkin on uskonnollisia tilaisuuksia ja on huomattu, että kaikilla on matalampi kynnys tulla kauppaan kuin kirkkoon autuuden asiaa tutkimaan: kaupassa ei leimaudu minkään suunnan kannattajaksi.

Se on julkaissut itse jo yli 30 kirjanimikettä. Luther-Divarin seinillä ja varastoissa on tarjolla tällä hetkellä peräti noin 50 000 nidettä, luterilaisuuden aarteita 500 vuoden ajalta.

"Menestysteologiaa en suosittelen"

Kauppias Hannu Halonen, mitä kirjoja et suostuisi myymään?

- Vaikka myyn tiedonvälityksen nimissä monenlaisia teoksia, niin esimerkiksi menestysteologia-kirjoja en suosittelen.

Entä mitä kirjaa suosittelet nyt?

- Raamatun jälkeen suosittelen tämänhetkistä omaa lempikirjaani, Martin Chemnitzin Taivaallisten opintojen käsikirjaa, joka on oman poikani, **Miikkaelin**,

suomentama. Se sopii teologiasta kiinnostuneille.

- Kaikille muille suosittelen Hanna Raudan kirjaa Vanhaa ja uutta virttä sekä Bo Giertzin Kalliopohjaa. Niitä löytyy vielä mutta uudet painokset ovat tarpeen.

Lestadiolaiskirjat löytyvät hyllysokkelon perältä, mitta-vaan kokoelmaan kannattaa tutustua!

Soinilainen pastori **Hannu Lehtonen** ja teol. kand. Hannu Halonen olivat perustamassa Concordia-lehteä ja -yhdistystä 1990-luvulla, vastapainoksi evankelisuluterilaisen kirkon opilliselle katolilaistumiselle, joka liittyi silloin ajankohtaiseen keskusteluun vanhurskauttamisopista.

Sleyn kirja-asiamiehenä toiminut Halonen sai aikoinaan Helsingin Evankeliselta Opistolta (HEO) yllättäen lahjaksi suuren määrän vanhoja kirjoja. Siitä lähti divaritoiminta käyntiin. Hannu kirjapöytineen on ollut jo pitkään tuttu näky monissa kristillisissä tilaisuuksissa ja messuilla.

Concordia julkaisee tunnustuksellista luterilaista aineistoa lehtinä ja kirjoina.

Kaikki hautausalan palvelut

SUUR-SAVON HAUTAUSPALVELU

Luottamuksella ja vuosikymmenien kokemuksella.

Yrittäjä Hannu Mielonen
Puh. 040 163 0270

Avoinna
ma-pe
9.30 - 15

suursavonhautaushaustalvelu.fi
Porrassalmenkatu24, Mikkeli

Teksti: Pekka Särkiö, kuvat: Pekka Särkiö, SA-kuvat

Sotilaspapisto talvisodassa

Yli kolme vuotta jatkunut Ukrainan sota ja sodan uhkan lisääntyminen Euroopassa ovat muistuttaneet henkisen kriisinkestävytyden välttämättömyydestä kansan jaksamiselle poikkeusoloissa. Kirkon tutkimuskeskuksen havaitsema uskonnollisuuden lisääntyminen erityisesti nuorten miesten keskuudessa saattaa liittyä osaltaan muuttuneeseen turvallisuusympäristöön. Epävarmuuden maailmassa kaivataan toivoa ja yhteyttä elämänperustaan, Jumalaan. ”Sinun turvasi on ikaikojen Jumala, sinua kantavat ikuiset käsivarret. Hän karkottaa tieltäsi viholliset.” (5. Moos 33:27). Venäjän käymä sota Ukrainaa vastaan on muistuttanut 85 vuotta sitten päättyneestä talvisodasta.

Pappien sodan ajan toiminnasta oli suunnitelma, mutta sitä ei ehditty panna täytäntöön ennen liikekannallepanoa syksyllä 1939. Sotarovasti Malin oli kuollut aiemmin helmikuussa. Malin katsoi, että yksi pappi 5000 seurakuntalaista kohden oli riittävä määrä. Muut voitiin kutsua sotapalvelukseen. Kirkkoherrat oli vapautettu kotirintaman tehtäviin.

Pääministeri Paasikiven matkustaessa Moskovon neuvotteluihin, 9.10.1939 oli monituhantinen saattojoukko laulamassa Helsingin asemalla virttä ”Jumala omi linnamme”. Piispat antoivat julkilausuman, joka painettiin lehdissä ja luettiin kirkkoissa: ”Kansamme on aina tärkeinä ratkaisunhetkinään kokoontunut Jumalan sanan ääreen. Niin on tapahtuva nytkin. Kuulukoon tämän

ajan tarpeita vastaava evankeliumin julistus runsaana ja voimallisena kaikissa temppeleissämme, tuottakoon se parannusta ja uskoa, voimaa ja toivoa.”

Sodan alettua paljastui, että pappien työ oli toisenlaista kuin ennakkoon kuviteltiin. Silloin oli arveltu, että pappi voisi pitää tilaisuuksia, kun joukot tulevat etulinjasta taakse lepäämään. Mutta näin tapahtui vain harvoin, koska joukot pysyivät toimialueillaan. Osoittautui, että papin oli liikuttava miesten mukana. Hartaustilaisuudet muuttuivat usein keskusteluiksi.

Aluejärjestelmän myötä saman pitäjän miehet tulivat samaan yksikköön ja usein oman seurakunnan apupappi tai kappalainen seurasi heitä. Myös kotiseutujen papit vierailivat oman pitäjän sotilaiden luona.

Päämajaan muodostui sotarovastin toimisto, jonka tehtävänä oli työn suunnittelu, ohjaus, valvonta ja yhteydenpito. Sotarovastin merkitys nousi rauhanaikaan verrattuna. Sotilaspapit sijoitettiin jalkaväki- ja ratsuväkirykmentteihin, kenttätykistöpatteristoihin ja itsenäisiin pataljooniin sekä suurimpiin divisioonien ja prikaatien esikuntiin. Myös laivastossa oli pappeja samoin ilmavoimissa. Sotasairaaloissa oli pappi jokaista 800 potilasta kohden. 24.1.1940 jälkeen perustetuissa Kaatuneiden evakuoitikeskuksissa toimi johtajana pappi.

Talvisodan noin 300 papista 129 (41 %) oli reservin up-

seereja, lisäksi upseereina palveli 64 pappia. Maanpuolustustahto oli pappien keskuudessa korkealla. 1937 katsottiin, että vakinaisten 19 sotilaspapin lisäksi riittäisi 80 reservin pappia, siis yhteensä 99 pappia. Lopulta talvisodassa palveli 316 luterilaista ja 11 ortodoksista sotilaspappia. Myös juutalaisilla, islaminuskoisilla tataareilla ja katolilaisilla oli sodissa omaa sielunhoitoa.

Papit toimivat itsenäisesti ja loivat työnsä toimintatavat. Jumalanpalvelukset ja hartaudet muuttuivat yksinkertaisemmiksi. Rajan tuntumassa vietettiin ehtoollisjumalanpalveluksia kirkkoissa, jotka pian oli luovutettava viholliselle.

Sodanajan sotilaan virsikirjoja ja Raamattuja

Työtä varten sotilaspapit saivat lahjoituksena virsikirjoja, Raamattuja ja hartauskirjoja. Sotilaskotiliitto julkaisi 21 virttä käsittäneet Leirin iltahartaus –nimisen kirjan. Sotilaan virsikirjalla on ollut tärkeä merkitys sota-ajan kirkollisessa työssä. 1940 jul-

kaistiin Puolustusministeriön rahoilla Kenttähartaus –niminen kirja, jossa on 71 virttä, Markuksen evankeliumi sekä rukouksia eri tilanteisiin. Kirjaa jakoi kotijoukkojen rovastin toimisto. Jatkosodan aikana oli käytössä edellistä pienikokoisempi Päämajan Kirkollisasiain osaston julkaisema Kenttävirsikirja, jossa oli 96 virttä sekä keskeisimmät rukoukset, ja vastaava ruotsinkielinen Fältandakt. Ortodokseilla oli Kreikkalaiskatolinen kenttähartaus –kirjanen.

Kenttävirsikirjan lisäksi sotilaille jaettiin samankokoista Uutta testamenttia, jonka ensilehdellä todetaan: ”Tämä kirja annetaan sinulle muistona isien kirkolta. Rauhan aikana ohjatkoon Jumalan sana elämääsi ja olkoon valkeutena teilläsi. Sodan tullen olkoon rohkeutesi ehtymätön lähde tässä katoamattomassa ja pelastavassa sanassa.” Usein etulehden merkinnät kertovat omistajasta ja luovutustilanteesta. Esimerkiksi hallussani olevassa UT:ssa on omistajan lisäksi merkintä: ”Pogosti 5.9.42, Sot. past. I. Asanti”.

Talvisodassa luutnanttina palvelleen, ”Marokon kauhu” Aarne Juutilaisen komppania joulujumalanpalveluksessa Kollaalla 24.12.1939.

Näitä kirjoja kannettiin asepuvun rintataskussa ja otettiin esille, kun joukko pysähtyi veisaamaan tai yksittäinen mies tunsu tarvetta lukea itsekseseen virren sanoja. Monet kertomukset välittävät kokemuksen siitä, että Sotilaan virsikirjalla oli tärkeä merkitys sotilaiden rohkeuden ja luotamuksen vahvistamisessa. Kirjat sekä ehtoollisvälineet tekivät mahdolliseksi jumalanpalveluselämän.

Radiossa oli sotilasiltahartaudet neljänä iltana viikossa. Ensimmäisen piti Johannes Björklund 31.10.1939. Sotilaskodit tarjosivat rauhallisen ympäristön sekä myös tukikohdan uskonnolliselle toiminnalle.

Julkisuudessa näkyi varsinkin kuvauksia joulun vietosta, ehtoollisjumalanpalveluksista ja sankarivainajien evakuoinnista. Jumalanpalveluksia pidettiin ulkona ja sopivissa sisätiloissa. Ne muuttuivat lyhyiksi hartaushetkiksi. Tunnettu on mm. Erkki Palolammen kuvaus papeista kirjassa Kollaa kestää (1940). Pappi Jorma Heiskanen kävi yhdessä Palolammen kanssa luutnantti Viljam Toiviaisen komppaniassa. Palolampi kirjoittaa tästä: "Toiviainen uskoi Jumalaan, ja se teki hänen miehistään samanlaisia kuin hän itsekin oli, pelkäämättömiä, hätäilemättömiä, tunnollisia ja syvän huumorin täyttämiä." (Kansanho 1991, 48).

Kaatuneiden huollon ohjeistus oli ennen sotia puutteellista. Huolenpito kaatuneista jäi sotilaspapeille. Rolf Tiivola oli jo ennen sotia pitänyt ensisijaisena vaihtoehtona kotiseudulle lähettämistä. Kaatuneiden huollon organisoimiseen vaikutti II Armeijakunnan pastori Johannes Sillanpää, joka laati 6.12.1939 kaatuneiden huol-

toa koskevan ohjeen. Hän oli vakuuttunut siitä, että omaiset halusivat vainajat kotipitäjän sankarihautausmaahan.

Sodan syttyminen herätti uskonnollisuuden nousun, joka vaikutti mielialoihin. "Päättäneen sodan ratkaiseva tekijä oli henkinen ja hengellinen voima, jonka avulla Suomi kykeni taistelemaan ylivoimaista vihollista vastaan. Pappien on kyettävä herättämään ja innostamaan sotilaita ja luomaan heihin uutta henkeä. Jakaessaan koettelemukset yhdessä toisten kanssa hän synnyttää yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka on edellytys uskonnollisen sanoman omaksumiseen." Näin kirjoitti Päämajan kirkollisasiain osaston toimistoupseeri majuri Ilmari Rytönen.

Sotilassielunhoidon ja kotiseudun hengellisen mielialan merkitys

Ylipäällikkö Gustaf Mannerheim kiitti sotilaspapistoapäiväkäsytään 30.11.1940: "puolustustahdon murtumattomana säilymisessä oli sotilassielunhoidolla ja kotiseudun hengellisellä mielialan huollolla perustava merkitys." Hän mainitsi sotarovastin: "joka tarmokkaasti järjesti sotilaspapiston sielunhoito- ja huoltotehtävät sekä merkittävällä tavalla lähensi ja kehitti armeijan ja kirkon yhteistyötä."

Talvisodassa kaatui 11 pappia, kun kenttätasolla palveli pappeja kaikkiaan 171. Vanhin heistä oli IKL:n kansanedustaja Lauri Elias Simojoki. Simojoki palveli JR 39 papina ja kaatui Laatokan Korinonlahdella mennessään jälle lopettamaan vakavasti haavoittunutta hevosta.

Ervola, Aarne Sakari (9.7.1911-9.1.1940),

Aarne Juutilainen ja kansanedustaja, pastori Antti J. Rantamaa Kollaalla jouluaattona 1939.

Havulinna, Aatto Kauno Kalevi (21.7.1911-23.12.1939) Huuhtanen, Onni Einari (5.6.1909-13.3.1940), Kytömäki, Niilo Johannes (26.4.1912-20.12.1939) Lähteenmäki, Yrjö Ilmari (7.7.1904-11.2.1940) Repo, Mauno Kalervo (7.2.1909-21.12.1939) Saloniemi, Frans Eerik (17.6.1912-9.2.1940) Simojoki, Lauri Elias (28.1.1899-25.1.1940) Törmänen Onni V. (31.3.1911-11.3.1940) Vahervuori, Arvo Johannes (4.10.1909-24.12.1939) Vuoristo, Veli Eenokki (2.1.1912-6.2.1940)

Jatkosodassa kaatui 23 sotilaspappia.

Talvisodan päätyminen Moskovan rauhaan 13.3.1940 oli sen raskaista ehdoista huolimatta helpotus romahtamispisteessä olevalle kenttäarmeijalle. Talvisota oli huomattavasti lisännyt miesten rinnalla sielunhoitajina

taistelleen sotilaspapiston arvostusta. Armeijan piirissä nousi halu nostaa sotarovasti kenraalikuuntaan ja piispan arvoon. Tasavallan presidentti Risto Rytin myönsi sotarovasti Björklundille kenttäpiispan arvonimen 11.7.1941 ja ylipäällikkö Mannerheim jensi Björklundille Päämajassa kultaisen kenttäpiispan ristin lokakuussa 1941.

Kirjoittaja Pekka Särkiö on kenttäpiispa evp. ja Lahden Salpausselän seurakunnan kappalainen.

Teksti Eija Rintala, Helmi Sukari, kuvat: Eija Rintalan kotialbumi

Eija Rintala on jatkanut Inkeri-äidin alkamaa yritystoimintaa 16 vuotta

Hiljattain 80-vuotta täyttänyt äitini, Inkeri Sukari, o.s. Tamsi syntyi perheensä toiseksi vanhimpana lapsena jatkosodan päättymisen aikoihin syksyllä 1944. Elettiin kovin toisenlaisessa maailmanajassa kuin tänä päivänä. Se oli epävarmuuden, pelkojen ja puutteen aikaa. Miehet olivat rintamalla ja aivan liian paljon koteihin tuotiin viestejä puolison, isän tai pojan kaatumisesta taisteluissa rakkaan synnyinmaan itsenäisyyden, rauhan, turvan ja uskonnonvapauden puolesta.

Äitini isä palasi rintamalta kotiin lokakuussa 1944. Nuori mies asteli kotitietä. Kun edessä vihdoinkin avautui kotipiha, hän näki kahden pihakoivun välissä pyykkinarulla vauvan pyykkiä kuivumassa ja siitä hän tiesi, että perheen toinen lapsi on syntynyt. Tämä sodasta palaava nuori mies oli paapani Johan Henrik Tamsi, jota kotoisasti Jussiksi kutsuttiin. Syntynyt tyttövaiva sai kasteessa nimen Lahja Inkeri, sodan päättymisen oli todella suuri lahja.

Perhe asui pienellä tilalla, hallaisen nevan laitamilla. Perheeseen syntyi kaikkiaan 16 lasta. Elämä ei ollut millään tasolla yltäkyläistä. Kaikkea oli kuitenkin riittävästi ja ilmapiiri oli kodikas, tarjoten kodin suloisuuden suojan ja turvan. Tärkeintä oli kuitenkin luja yksinkertainen usko ja luottamus Taivaan Isän huolenpitoon ja johdattukseen elämässä.

Yhteisöllisyys ja luottamus Taivaan Isään auttoivat eteenpäin

Perheen elämässä olisi kerrottavana useampikin esimerkki tuosta huolenpidosta. Kerron yhden mieleeni painuneen tapahtuman. Perheen tilan sijainnin takia halla vieraili tuollaisella alueella muita herkemmin. Eräänä koleana keväänä se vei koko perunasadon. Vanhemmilla oli luonnollisesti huoli siitä, miten selvitäisiin seuraavasta talvesta.

Halla ei kuitenkaan ollut koetellut kaikkien kylälaisten perunasatoja samalla tavalla. Taivaan Isä pitää huolta lapsistaan. Hän antoi kyläläisille sellaisen mielen, että he täyttivät syksyn tullen Inkerin kodin perunakellarin ääriään myöten täyteen. Jussin-tuvan perunakellarissa oli tuona syksynä perunoita enemmän kuin koskaan. Tuossa kodissa minäkin vanhimpana lastenlapsena olen saanut paljon lapsuuteni päiviä viettää. Olen kiitollinen juuristani, kokemastani tunneilmaapiiristä ja elämänmyönteisyydestä.

Elämä isossa perheessä edellytti sitä, että lapsetkin ikätonsensa mukaisesti osallistuivat kodin töihin navetassa, pelolla, ruuanlaitossa ja kaikissa kodin askareissa, myös pienempien sisarusten hoidossa. Meidän aikamme mittapuun mukaan lapset joutuivat aika koviin, mutta äitini kertoman mukaan paljon ehdittiin myös leikkiä ja pelata. Varttuminen

Yrittäjäpariskunta Inkeri ja Taimo Sukari Inkerin 80-vuotispäivänä. He osallistuivat aikanaan melko aktiivisesti Yrityspäriheen toimintaan. Oli mukava olla mukana ja tavata samanhenkisiä yrittäjiä. Parhaimmaksi kokemukseksi on tainnut jäädä Amerikan matka.

isossa perheessä kasvatti lapsia työntekoon ja ahkeruuteen ja toiset huomioon ottavaan yhteisöllisyyteen. Opittiin kantamaan vastuuta, elämisen perusasioita ja monia käsillä tekemisen taitoja.

Sotien jälkeen kannustettiin töihin – ei niinkään opiskeluun

Suomessa elettiin sotien jälkeen voimakasta jälleen-

rakentamisen aikaa. Työtä oli paljon. Silloisen kansakoulun jälkeen monessa perheessä ei kovin voimakkaasti kannustettu opintielle vaan enemmänkin kehoitettiin työelämään ja oman elannon hankkimiseen. Näin toimi Inkerinkin. Kodin kannustus työelämään ja yhteiskunnallinen tilanne sotien jälkeen ohjasi siis Inkerin tavoin monia nuoria.

Tässä talossa varttuivat Inkeri, o.s. Tamsi ja hänen 15 sisarus-
taan viime sotien jälkeisissä oloissa Etelä-Pohjanmaan Teuvalla.

Tätä tietä pitkin Jussi Tamsi asteli kotiinsa jatkosodan päätyttyä
lokakuussa 1941.

Paljon olisi varmaan ollut tuossa sukupolvessa potentiaalia opiskeluun. On oikeastaan ihmeellistä, miten hyvin heidän sukupolvensa on paikkansa yhteiskunnassa löytänyt, ja he ovat edenneet työsaaroillaan vaativiinkin työtehtäviin. Tänä päivänä korostuu lähes mahdottomuus saada minkäänlaista työpaikkaa ilman ammatillista koulutusta.

Inkeri avioitui ja perusti perheen. Pian avioitumisen jälkeen nuoripari muutti ensimmäiseen yhteiseen kotiin Raumalle ja sieltä muutaman vuoden kuluttua Laitilaan, joka on Taimo-puolison kotipitäjä. Perheeseen syntyi neljä tytärtä, minä heistä vanhimpana. 1980-luvun alussa toteutettiin pitkäaikainen unelma. Varsinais-Suomesta muutettiin Pohjanmaan lakeuksille, Teuvalle, Inkerin synnyinseuduille. Teuvalla perheeseen syntyi vielä "Jaakko-veli", joka oli "enoo" jo syntyessään.

Tuohon aikaan alkoi korostua, että myös perheen äitien

oli lähdettävä työelämään kodin ulkopuolelle. Kun lapset olivat pieniä koululaisia, Inkeri toimi perhepäivähoitajana ja oli näin ollen aina kotona, kun omat koululaiset palasivat koulusta kotiin. Inkerin työelämän vaiheisiin kuului mm. kotiapulaisen, leipomotyöntekijän, myyjän, postinjakajan, perhepäivähoitajan töitä.

Molemmat puoliset yrittäjiksi 1980-luvun puolivälissä

Inkerillä on ollut aina erinomainen käsillä tekemisen taito, se on ollut hänen lahjansa. Hän on valmistanut lukemattoman määrän vaatteita sekä muita ompelu- ja kudontatöitä käsin, ompelukoneella, kutomakoneella ja kangaspuilla omiin tarpeisiin ja omalle perheelle, mutta hän teki myös tilaustöitä. Josakin vaiheessa elämää hän mietti käsityöalan yrityksen perustamista. Se jäi kuitenkin haaveeksi ja ehkä niin olikin hyvä. Elämän parhaat asiat on syytä pitää harrastuksina, etteivät ala maistua puulta.

Kuitenkin elämässä tuli eteen vaihe, jossa yrittäjyys tuntui luontevalta ja hyvältä vaihtoehdolta. Hänen miehensä perusti yrityksen vuonna 1986. Sen perustamisen vaiheissa Inkeri oli aktiivisesti mukana ja sen toiminnan alkaessa lähinnä kiinni moninaisissa toimistotehtävissä.

Vuonna 1987 hänelle itselleen tuli mahdollisuus oman yrityksen perustamiseen. Paikkakunnalla oli tarvetta siivousalan yrittäjästä. Hän tarttui haasteeseen mahdollisuutena ja perusti yrityksen. Muutaman työntekijän yritystään hän luotsasi reilut 20 vuotta, hoitaen koko ajan myös miehensä yrityksen toimistotehtäviä.

Oman näköiseen yrittäjyyteen äidin viitoittamalla uralla

Minä olen jatkanut tähän mennessä 16 vuotta yrittäjänä äitini perustamassa yrityksessä. Olen muovannut ja kehittänyt siitä omani näköistä. Yrittämiseni alkutaipaleella olin varsinainen visionääri,

mutta matkan varrella olen huomannut, että sitäkin tässä tehdään, mitä kysytään ja mille on tarve. Yhteiskunnallinen tilanne voi avata yrittäjyydelle uusia väyliä, mutta se voi myös sulkea niitä.

Yrittäjän tieni on ollut mielenkiintoinen ja haastava, mutta se on totta, että arvostan paljon äidin oppia elämästä sekä hänen tekemää hyvää pohjatyötä yrityksessään. En voi sanoa, että siitä on ollut helppo jatkaa, mutta hyvä ponnahduslauta se on kuitenkin ollut. Orientoituessani jatkamaan yritystä, ymmärsin, että äidin työllä on ollut siunaus ja uskon, että äidin siunauksen ja rukousten saattelemana olen tätä sarkaa jatkanut.

Eija Rintala
*Inkeri Sukarin vanhin lapsi,
äidin perustaman yrityksen
jatkaja.*

Teksti ja kuva: Helmi Sukari

Yrittäjäksi siivousalalle, jolla oli kysyntää

Helmi Sukari haastattelee Inkeri-mammaansa haluten selvittää, miten hän päätyi nelisenkymmentä vuotta sitten yrittäjäksi, Taimo-puolison aloitettua oman liike-toimintansa vuotta aiemmin. Millaista asennetta työhön ja elämään yritystoiminta vaatii ja mikä siinä yrittäjyydessä oli kaikkein parasta.

Miten Sinusta tuli aikoinaan yrittäjä

- Olosuhteet vaikuttivat yrittäjäksi lähtemiseen, piti keksiä jotain mitä tehdä. Kun perheemme palasi Teuvalle, olin ensin Sokoksella töissä tiskaamassa ja silloin kauppias kysyi, jos alkaisin myös siivoamaan siellä. Siitä se sitten lähti.

Kun aloitit yrittämisen, oliko sinulla silloin jo perhettä?

- Kyllä. Perustin firman -87 ja lapsia oli jo silloin ja he olivatkin jo aikuisiän kynnyksellä, mutta yksi lapsi syntyi sitten yrityksen perustamisen jälkeen ja silloin tietenkin pidin äitiyslomaa. Mahdollisuus lähteä yrittäjäksi oli siis siinä kohtaa elämää oikein hyvä perheen kannalta.

Mikä sai sinut lähtemään juuri siivousyrittäjäksi?

- En tiedä oliko juuri tämä ala minulle niin sanottu kutsumusammatti, mutta siihen tuli lähdettyä vähän niin kuin olosuhteiden pakosta. Kun kysyttiin, että enkö alkaisi siivoamaan ajattelin, että no kyllähän siivota täytyy osata. Siitä se sitten pikkuhiljaa lähti, kun paikkoja alkoi tulla lisää ja toiminta kasvoi. Koulutustahan minulla ei tähän ole ollut vaan kaikki on opittu kantapään kautta.

Miten sinun ja puolisisi yrittäjäurat menivät yhteen?

- Kyllä me paljon teimme yhdessä hommia. Meillä oli muun muassa kauppojen pihojen siivoamista ja kun puolisoni meni aamulla töihin omaan firmaansa, hän samalla katsoi ja hoitane. Vastaavasti minä hoidin kotona puolisoni yrityksen paperihommia ja pidin kirjanpitoa. Yhteispeliä siis.

Muistatko mitään erityistä tai haasteellista tilannetta, kun oli käännäyttävä Jumalan puoleen?

- Kyllähän aina piti rukouksissa muistaa pyytää apua yrittäjyyden jokapäiväisiin asioihin, että kaikki hommat menisivät hyvin ja niin kuin on parhaaksi Jumala nähnyt.

Oliko sinulla jo nuorena ajatus lähteä yrittäjäksi ja oliko se juuri tämä ala?

- Ei kyllä ollut sellaista ajatusta. Silloin vain mentiin heti töihin, kun koulusta päästiin. Olin kotiapulaisena, pesin pulloja työvoitusjuomatehtaalla, työskentelin leipomossa ja kaupassa töissä ollessani hoidin myös kauppiaan perheen lapsia silloin tällöin. Siinä näki sitä yrityselämää jonkin verran.
- Ei se silti ikinä silloin ollut ajatuksena, että minustakin voisi tulla yrittäjä. Se halu lähteä yrittäjäksi tuli sitten kun kysyttiin, että alkaisinko yrittäjäksi ja ajattelin, että otan haasteen vastaan.

Jos saisit palata ajassa ja lähteä samoista lähtökohdista, lähtisitkö uudestaan yrittäjäksi ja samalle alalle?

- Kyllä jos tilanne olisi samanlainen niin lähtisin, kun ei ollut mitään koulutusta

Inkeri Sukari viettää eläkepäiviä kiittolisena koetusta elämäntavasta. Seurassa pojantytär Helmi Sukari.

niin se oli sellainen varma ala minkä osasi ja mistä oppi sitten matkan varrella lisää. Eihän tuo työ ollut ollenkaan huono. Siinä oli mukavasti kanssakäymistä ihmisen kanssa. Työ ei ollut sellaista yksin puurtamista. Nuorena tuli tehtyä monessa erilaisessa ammatissa töitä.
- Kun menin naimisiin niin olin perhepäivähoitaja se ei ollut kyllä kutsumusammatti, mutta kun omat lapset olivat pieniä, se meni sopivasti siinä omien lasten hoidon rinnalla vaikkei ajatus ollutkaan lopun elämää toisten lapsia hoitaa. Kaikenlaista on siis tullut kokeiltua.

Mikä oli yrittäjyydessä parasta?

- Kyllä se oli se, kun asiakkaat olivat tyytyväisiä ja sai kiitosta, kun hommat oli hyvin tehty. Myös kun tuli lisää paikkoja, joissa käydä siivoamassa toi onnistumisen tunteita. Se antoi uutta intoa, että yritetään, yritetään!

Mikä yrittäjyydessä oli vaikeinta?

- Pitkät viikot olivat raskaita. Kun kuusi päivää viikosta tehtiin hommia, ettei siinä kauheasti jäänyt omaa aikaa. Varsinkin yrityksen alkuaikoina, kun olimme siskoni kanssa kahdestaan tekemässä ennen kuin tuli muita työntekijöitä, omaa aikaa jäi hyvin vähän. Omat hommat hoidettiin sitten silloin kun oli vähänkin aikaa.

Kauanko olit yrittäjänä?

- Aloitin 1987 ja siitä jatkoin 2008 vuoteen saakka eli 21 vuotta. Kauan siis rätkkiä pyöritettiin.

Mitä terveisiä haluisit sanoa muille yrittäjille tai ehkä yritystä perustaville?

- Kaikki onnistuu, kun on asenne paikallaan ja sitä se yrittäminen on. Vaikkei aina onnistuisi niin silti pitää vain yrittää vaikeuksista nousta kyllä. Onhan yrittämisessä paljon varjopuoliakin, mutta ne on tehty voitettavaksi.

Teksti: Jouko Talonen, kuvat: Mailiss Gustafsson, Sirkka Perälä

Tromssan tutkijoilta uraauurtava yleisesitys lestadiolaisuuden vaiheista Norjassa

Bengt-Ove Andreassen & Roald E. Kristiansen & Rolf Inge Larsen (red),
Læstadianismens historie i Norge.

Stamsund: Orkana Akademisk. 536 s.

Norjan lestadiolaisuuden historiasta on eri aikoina ilmestynyt yleiskuvauksia, opinnäytteitä ja tutkimuksia. Nyt on saatu ajantasainen laaja yleiskuvaus herätysliikkeen vaiheista pohjoisessa naapurimaassamme. Tromssan yliopiston (*Norges arktiske universitet*) tutkijat ovat tuottaneet laajan, tutkimukseen pohjautuvan Norjan lestadiolaisuuden yleisesityksen. Teos on massiivinen, suoranainen mammutti, tekijöinä kolme merkittävää tutkijaa, eläkkeellä oleva tutkimusammanuensi **Roald A. Kristiansen**, professori **Bengt-Ove Andreassen** ja tutkimusassistentti **Rolf Inge Larsen**.

Kirjoittajat ovat laatineet ja toimittaneet teoksen yhdessä,

mutta teoksen eri jaksoja he ovat kirjoittaneet joko yksin tai yhdessä, parina tai kolmistaan. Kirjoittajilla on pitkä kokemus lestadiolaisuuden historian tutkijoina. Laaja tutkimushanke on nyt saatu päätökseen. Norjankielisen teoksen lyhennetty versio on ilmestynyt myös kveenin kielellä. Se tulee ilmestymään myös saamen kielellä. Tämä on tärkeää jo senkin tähden, että alkuheräyksen aikana juuri saamelaiset ja kveenit olivat herätyksen ”tiedostavaa etujoukkoa”. Norjalaiset tulivat suuremmassa määrin herätyksen virtaan vasta näiden kansanosien jälkeen.

Suomalaistutkijoiden työ näkyy myös taustalla

Kirjoittajilla on ollut tukenaan seitsemän hengen arvovaltainen seurantaryhmä, jossa oli mukana viisi professoria ja kaksi muuta akateemista tutkijaa. Tutkimusalueen parhain asiantuntemus Norjasta on ollut käytössä, ja

Kirkkohistorian professori Jouko Talonen pitää Norjan lestadiolaisuuden historiasta ensiluokkaisena työnä, jonka kirjoittajina ovat olleet kolme Tromssan yliopiston tutkijaa tukenaan asiantunteva seurantaryhmä.

lopputulos on sen mukaista. Todettakoon, että lestadiolaisuuden tutkimuksessa nimenomaan Tromssan ja Lapin yliopistot ovat olleet eturivissä 2000-luvulla. Tällä hetkellä Ruotsin ja Norjan lestadiolaisuuden historian paras ekspertti Suomessa on FT **Mauri Kinnunen**.

Nyt ilmestynyt Norjan lestadiolaisuuden historia kattaa ajanjakson lestadiolaisuuden 1840-luvun alkuheräyksestä vuoteen 2020. Kirjoittajat tuntevat hyvin tutkimusalueen kirjallisuutta ja painettuja lähteitä, joita on luetteloitu runsaasti. He käyttävät pohjoismaisia arkistoja ja yksityiskokoelmia. Suomalaista aineistoa on käytetty jonkin verran, muun muassa Martti E. Miettisen kokoelmaa Kansallisarkistossa. Suomenkielinen aineisto on ollut kielimuurin takana, vaikka Mauri Kinnunen onkin jonkin verran tutkijoita tässä suhteessa auttanut.

Tekijät nostavat hyvin esille Norjan lestadiolaisuuden erityispiirteet. Kuten jo viittasin, alkuheräyksen aikana juuri saamelaisilla ja kveeneillä oli herätyksessä avainasema. Norjalaisten suurempi vaikutus lestadiolaisuudessa alkoi myöhemmin. Liikkuvat saamelaiset miehet ja naiset olivat uskontodistajina herätyksen levittäjiä. Merkittäviä saamelaisia saarnamiehiä nousi liikkeen uskonnollisiksi johtajiksi.

Hajaantumiskehitys poikkeaa Suomesta ja Ruotsista

Lestadiolaisuuden hajaantumiskehitys on ilmennyt Norjassa jonkin verran eri tavalla kuin Ruotsissa ja Suomessa. Tekijät keskittyvät lähinnä kolmen suunnan, esikoislestadiolaisuuden, Altan suunnan (vanhoillislestadiolaisuus, vuodesta 1934 Rauhan Sanan ryhmä) ja Lyngenin suunnan kehityksen

Tromssan rukoushuone

Mailiss Gustafsson äitinsä Karin (vas.), puolisonsa Juhan sekä veljensä Olen ja tämän vaimon Mirjan sekä heidän Hanne Kristine -tyttärensä kanssa Nordevågenin rukoushuoneen siivoustalkoissa.

kuvauksiin. Viimeksi mainittu suuntaus alkoi eriytyä omaksi ryhmäkseen 1910-luvulta alkaen erityisesti Lyngenin alueella. Se vaikuttaa vain Norjassa. Lyngenin suunnan patriarkka oli aikanaan saarnaaja Erik Johnsen (1844–1941), joka puhui norjaa, suomea ja saamea. Hänen isoäitinsä oli saamelainen. Kuvaavaa oli, että osallistuessaan Norjan herätysväen tunnettuun kokoontumiseen Calmeyer-kadun rukoushuoneella Oslossa 1920, Johnsen piti puheensa saameksi. Hänellä oli tulkki mukanaan, ja tämä käänsi puheen norjaksi.

Lyngenin suunnan eli "Luterus-lestadiolaisten" tunnuspiirteenä on ollut vahva sitoutuminen evankelisluterilaisen kirkon tunnustukseen. Suunnan piirissä on korostettu esimerkiksi kasteen asemaa ja merkitystä tavalla, joka ei ole ollut yleistä muille

lestadiolaisuuden kansanliikeryhmille.

Norjan lestadiolaisuus on maantieteellisesti rajoittunut pääosin maan pohjoisosiin. Kirjassa nostetaan myös esille eräitä lestadiolaisuuden pesäkkeitä Keski- ja Etelä-Norjassa. Herätysliikkeen piiristä ei ole noussut montakaan teologia, toisin kuin Suomessa. Kaikki ryhmät, myös

tunnustuksellinen Lyngenin suunta ovat olleet varsin puhtaita maallikkoliikkeitä. Herätysliikkeen osaryhmien suhteessa Norjan kirkkoon on tapahtunut yhä enemmän eriytymistä viimeisten vuosikymmenten aikana.

Kuka olikaan Lapin Maria?

Kiinnostava yksityiskohta Rolf Inge Larsenin Lars Levi Laestadiusta koskevassa osuudessa on se, että hän haastaa vakiintuneen käsityksen siitä, kuka oli Lapin Maria, siis saamelaisnainen, jonka kanssa Åselessa käyty keskustelu tammikuun alussa 1844 oli kaikesta päätellen Laestadiuksen uskonnollisen kehityksen näkökulmasta varsin ratkaiseva.

Larsen ei yhdy Gunnar Wikmarkin aikanaan tekemään identifikaatioon, jonka mukaan kysymyksessä oli Milla Clementsdottir -niminen nainen. Hän tukeutuu Luulajan piispa Olaf Bergvistin 1900-luvun alussa esittämään ajatukseen Marian henkilöllisyydestä. Sen mukaan Maria oli nimeltään Maria Magdalena Mathsdotter (1835–1873), joka vuonna 1844 olisi siis ollut yhdeksänvuotias. Oma kompetenssini ei riitä ottamaan tähän identifikaatioon kantaa.

On selvä, ettei yleiskuvauksessa voi käsitellä kaikkia ongelmakenttiä ilman, että kokonaiskuvan esittäminen kärsii. Ymmärrän hyvin, että tekijät ovat keskittyneet pääosin Norjan lestadiolaisuuden kolmen tärkeimmän ryhmän kuvauksiin. Itse jäin kaipaamaan kuvauksia Norjan lestadiolaisuuden pienemmistä osaryhmistä, kuten SRK-vanhoillisuuden kehityksestä ja jakautumisista. Jopa Elämän Sanan ryhmällä oli aikanaan pientä kannatusta Pohjois-Norjassa. Tietääkseni myös niin sanotun leeviläisyyden, 1960-luvun puolivälissä syntyneen esikoislestadiolaisten opposition vaikutus ulottui ainakin jossain määrin myös Norjaan. Toisaalta ymmärrän, että liiallisen "puuroutumisen" välttämiseksi tekijät ovat halunneet keskittyä tärkeimpiin osaryhmiin, joilla on sitä paitsi aika selkeä maantieteellinen aluejako, joskaan ei täysin yksiselitteisesti.

Jäin myös kaipaamaan henkilöhakemistoa. Paikkakuntahakemisto olisi ollut niin ikään kirjan lukijoille hyödyksi.

Joka tapauksessa tämä Norjan lestadiolaisuuden historian yleisesitys on ensi luokan työtä, jossa kokeneiden tutkijoiden asiantuntemus on päässyt oikeuksiinsa.

Bogenin rukoushuone Ofotenissa pohjoisimmassa Norjassa.

Teksti ja kuvat: Annika ja Saif Ameen

Yrityssperhe matkaili välimerellisessä ilmastossa Gardajärven rannalla

Yrityssperhe ry järjesti osallistujilleen ikimuistoisen Gardajärven matkan toukokuun 1.-4. päivinä. Gardajärvi ("Lago di Garda") on Pohjois-Italian keskiosassa, Alppien juurella sijaitseva Italian suurin järvi, joka on maisemiensa ja leudon sään ansiosta tullut tunnetuksi suosittuna lomakohteena. Järven pinta-ala on noin 370 km² ja pituus 51,6 km. Sen keskisyyvyys on 136 metriä, kertoo Wikipedia -vapaa tietosanakirja.

Järvi jakaantuu kolmen maakunnan alueelle: pohjoisosa kuuluu Trenton maakuntaan, itäosa Veronan maakuntaan ja länsiosa Brescian maakuntaan. Gardajärven rannalla sijaitsee 25 kuntaa ja kaupunkia ja varmaan ihan laskematon määrä eri tasoisia majoitusalan yrityksiä.

Helsinki-Vantaan lentokentällä oli vapunpäivän aamuna iloinen, vaikkakin vielä hieinan uninen vastaanotto, kun tuttuja kasvoja alkoi kerääntyä yhteen. Matka Italiaan alkoi Finnairin aamulennolla. Olimme 35 Yrityssperheen jäsenen voimin lähteneet matkalle tutustumaan Gardajärven kauniiseen ympäristöön.

Halusimme mieheni Saifin kanssa ehdottomasti lähteä mukaan näin hienolle reissulle, vaikka olinkin jo 30. raskausviikolla. Odotamme esikoistamme maailmaan heinäkuussa ja ajattelimme, että tämä on sopiva reissu vielä ennen uutta arkea. Tiedossa oli kuitenkin nähtävyyksiä ja kierros oliiviöljytilalla, sekä hyvää Yrityssperheen matka-seuraa.

Oliivit pärjäävät välimerellisessä ilmastossa

Laskeuduimme Milanoon lentokentälle, jossa meitä odotti bussikuljetus kohti hotelliamme 30 000 asukkaan Desenzano del Gardassa, pitkulaisen järven eteläisessä kärjessä. Ehdimme bussimatalla kuulla mielenkiintoiset yrittäjäkertomukset **Markku Sinkkoselta**, **Sauli Salmen-suulta** ja **Heikki Nummelalta**.

Desenzanossa pääsimme vierailemaan Frantoio Montecroce-nimisellä oliiviöljyä tuottavalla tilalle kaupungin laitamilla, jossa sama perheyritys on tuottanut oliiveja jo useamman sukupolven takaa. Saimme ensin nauttia ulkoilmasta oliivitarhassa, jossa tilanomistajan rouva

kertoi oliivitilan arjesta ja oliivien kasvatuksesta. Gardajärvellä on 10 kilometrin säteellä järveltä Välimeren ilmasto, vaikka se sijaitsee Italian pohjoisosassa. Ympärillä olevat vuoret suojaavat kylmältä tuulelta ja järvi varastoi lämpöä talveksi, luoden hienot olosuhteet oliivipuiden kasvatukselle. Yhtään kylmemmässä oliivit eivät pärjaisi ja täälläkin ne kasvavat hitaammin kuin etelämmässä.

Biokaasua oliiviöljyn valmistuksen sivutuotteena

Oliivimarjassa on n. 10 % öljyä, 40 % vettä ja 50 % kiveä. Kun kesä on lämmin ja kuiva, silloin tulee parempi sato suuremmalla öljypitoisuudella. Oliivipuilla on keväällä kahden viikon pölytysaika, mutta pienet keltaiset kukat ovat niin hajuttomia ja huomaamattomia, että pölyttäjät eivät löydä niitä, vaan prosessi on ainoastaan tuulen varassa. Lokakuun lopussa on sadonkorjuu-aika, ja uudet oliiviöljyt on saatu ennen joulua.

Saimme opastuksen myös tuotantoprosessista ja pääsimme katsomaan tuotantotiloja. Ensin silppuri tekee oliiveista tahnaa. Koneiden läpi kulkiessaan tahnasta erotellaan kiinteä ainesosa ja neste. Oliivista eroteltu kiinteä massa hyödynnetään biokaasuksi. Ennen sitä on käytetty myös lannoitteena, mutta on sittemmin kielletty paloherkän ominaisuuden takia. Sitä voidaan käyttää myös lamppuöljynä.

Matkalaiset maistelemassa vierailutilan emännän tarjoamaa öljyä ja kuulemassa oliivintuotannon edellytyksistä Gardajärven ympäristössä.

Tällä koneella on murskattu oliiveja historian saatossa. Graniitti oli ihanteellisin materiaali sen painavuuden ja lämpöä tuottavan kitkan takia. Nykyään oliivit käsitellään ilmatiiviissä tuotantolaitteissa.

Tila on ollut saman suvun omistuksessa jo usean sukupolven ajan.

Frantoio di Montecroce -oliivitilan isäntä Paolo Venturini (vas.), puoliso Ludmila Lakimova, kenties tuleva isäntä Davide Venturini sekä hänen isoisänsä Luigi Venturini.

Lopuksi neste eritellään vedeksi ja öljyksi. Öljystä eroteltu vesi on niin öljypitoista, että se myydään myös biokaasun raaka-aineeksi. Myyntiin menevä öljy kulkee vielä puuvilla- tai paperisuodattimen läpi, jolloin kuidut jää suodattimeen ja säilyvyys pitenee.

Suodattamatonta öljyä saa sesonkiaikaan ostettua suoraan tilalta. Paikalliset asukkaat käyttävät sitä luontaislääkkeenä. Moni ajattelee, että ruokalusikallinen ennen aamupalaa pitää elimistön terveenä.

Matkalaiset saivat luonnollisesti maistella tilan öljyjä, joita opas kuvaili miedoiksi tälle alueelle tyypillisen kasvuympäristön vuoksi. Tärkein asia oliiviöljyn laatua arvioitaessa on, että haju ja maku kohtaavat – tuoksun ollessa

voimakas, myös maun tulee olla voimakas.

Perhekeskeinen kulttuuri miellyttävä kokemus

Seuraavina päivinä kiersimme nähtävyyksiä. Lautalla pääsee Gardajärven ympärillä sijaitseviin kyliin ja kaupunkeihin. Kaunis turkoosi vesi ja utuisena horisontissa näkyvät vuoret tekevät paikasta satumaisen kohteen reissaajalle. Italialainen perhekulttuuri näyttäytyi itselleni erityisen positiivisena. Sain jonkin verran erityishuomiota odottavana äitinä, minulle tarjottiin istumapaikkaa ja saimme tuntemattomiltakin onnitteluja ja hymyjä.

Illallisaika oli myös selvästi myöhäisempi, ihmiset söivät paljon ulkona ja vielä kymmeneltä illalla oli paljon per-

Matkalaisia toukokuun alussa meikäläisittäin jo aivan kesäisen Gardajärven maisemissa.

heitä pienten lasten kanssa ulkona. Koen nähneeni perheen merkityksen olevan kovasti läsnä paikallisessa kulttuurissa ja se kosketi minua kovasti.

On hienoa, että olemme päässeet puolisoni Saifin kanssa osaksi Yrityssperhetä. Olemme vasta hyvin vähän aikaa olleet osana tätä yhteisöä, mutta on ollut ilotutustua moneen uuteen ystävään ja kaunista nähdä miten

pitkiä perhe- ja ystävyssuhteita tänne mahtuu, mutta sen lisäksi tilaa on tuoreillekin tuttavuuksille, joista ajan myötä voi tulla todella tärkeitä ihmissuhteita.

Sinkkosen Marjatila

Tervetuloa perheineen herkuttelemaan

Kotiin viemisiksi aina tuoreet mansikat

- Irtojätelöt ja pehmikset kahviosta
- Tilauksesta täytekakut ja voileipäkakut
- Myös muita leivonnaisia mukaan

AVOINNA JUHANNUKSESTA ELOKUUN ALKUUN

Mansikkakahvia

Aukioloajat MA-PE 10-18
LA 11-16, SU suljettu

www.sinkkosenmarjatila.fi

*Puhtaat, raikkaat ja
hyvin säilyvät
salaatit*

Matti Tamsi Oy
Esa Tamsi Oy

Komulantie 72 • 64770 ÄYSTÖ
Puh. (06) 266 8209 • Fax (06) 266 8232
www.tamsin.fi

Matti Tamsi Oy

Komulantie 72
64770 Äystö
Yritys@tamsin.fi
06-2668209

Esa Tamsi Oy

Komulantie 76
64770 Äystö
esa.tamsi@tamsin.fi
06-2668101

TERASSI Erinomainen juhlatila

Olipa kyseessä synttärät, valmistujaiset tai rento illanvietto, terassi tarjoaa suojaisen, valoisan ja viihtyisän ympäristön

- sateella ja paisteella.

Tarjoamme markkinoiden kestävimät lasitukset ja kattavan valikoiman valokatteita.

TUTUSTU JA TILAA!

Uusi rakennuslaki on täällä. Nyt voit rakentaa alle 30m2 terassin ilman rakentamislupaa. Käytä tämä iloksesi ja nauti kesästä täysin rinnoin.

- Monipuolisesti valokatteita
- Liukulaset omilla mitoilla
- Vaivattomasti verkosta
- Noutomahdollisuus tehtaalta Orimattilasta

Ihanaa kesää sinulle ja läheisillesi!

www.keraplast.fi

Tai soita
03 533 3100

HYS Heinolan Yrityssuunnittelu Oy

Heinolan Yrityssuunnittelu Oy on palveleva tilitoimisto Lammilla.

Tarjoamme kirjanpidon ja tilinpäätöksen lisäksi laajasti erilaisia taloushallinnon palveluita, mm.

- laskutus
- laskujen maksupalvelu
- palkkojen ja viranomaismaksujen maksatus
- laskutus, myyntireskontran seuranta ja tarvittaessa perintäpalvelut
- tulossennusteet ja rahoituslaskelmat
- konsultointi

Käytössämme on Heeros-järjestelmä, joka mahdollistaa täysin sähköisen taloushallinnon, asiakkaamme valitsemalla laajuudella.

Vieraile kotisivuillamme osoitteessa www.yrityssuunnittelu.fi ja

ota yhteyttä: info@yrityssuunnittelu.fi tai Elina Nieminen puh. 0400 267 029.

Mietitään yhdessä miten me voisimme helpottaa yrittäjän työtaakkaa taloushallinnon osalta.

SORSA

Est 1983

SORSA VARUSTEE

LAVA-AUTOT

- LAVAKANNET -
- LAVAKATTEET -
- RULLAKATTEET -
- LAVAKAUKALOT -

RAKENNAMME MYÖS

**MATKAILUAUTOT,
HUOLTOAUTOT JA
KYLMAAUTOT**

TOIMIPISTEEMME

VANTAALLA & LEMPÄÄLÄSSÄ

AURANMAAN
PUHALLUSVILLA

**Lämpimät eristykset
puhallusvillalla**

auranmaanpuhallusvilla.fi

ismo.puhallusvilla@gmail.com

Ismo Rantala

Puh. 0400 531 010

LVI-URAKOINTI

E & H LAURELL

- Uudisrakentaminen
- Saneerausurakointi
- muut LVI-työt ammattitaidolla

HENRI: 040-767 6449

EERO: 0500-496 659

Pirttiläntie 9

17200 VÄÄKSY

www.lvilaurell.fi

TEUVAN MÖKKI- JA SORVITUOTE Oy

saunat.net

Suvanto 50 saunamökki

Valmistamme mökit asiakkaiden toiveiden mukaan, jo 36 vuoden kokemuksella.
Katso lähin edustaja: saunat.net

Teuvan Mökki- ja Sorvituote Oy

Mäki-Mikkiläntie 6, FI-64700 TEUVA

Avoimena: ma-pe 8.00-16.00

Tehdas, puh. 06-267 2661 • Myynti, puh. 045-895 5232

KUMPPANISI CLT- JA HIRSI- RAKENTAMISESSA

Toteutamme myös muut rakennustyöt.

*Rakennamme rakkaudesta puuhun,
arvostamme sitä ja tunnemme tuotteemme.
Ota rohkeasti yhteyttä!*

050 590 8221 | jaakko.sukari@teuvarakenne.fi

- UUDISRAKENNUKSET
- SANEERAUKSET
- IKKUNA- JA OVIASENNUKSET
- SISUSTUSTYÖT
- KYLPYHUONEREMONTIT
- RAKENNUSTEN SALAOJITUKSET

Jonin
Rakennuspalvelu Oy

Onnentie 2, 64770 Äystö
Puh. 050 307 4101
joni.leppala@joninrakennus.fi
www.joninrakennus.fi

Rappaustekniikka LAURELL OY

Vaativia, kokonaisvaltaisia
julkisivukorjauksia yli 30 vuotta
Pirkanmaalla ja pääkaupunkiseudulla.

Rappaustekniikka Laurell Oy
on hyvä, luotettava ja varma valinta.

ilkka.laurell@rappaustekniikka.com, 0400 633 224
www.rappaustekniikka.com

SUOMICONNECT

Toivoo kaikille mukavaa kesää 2025!

Joustavia etämittaus ja hallinta
ratkaisuja teollisuuteen, maatalouteen,
rakennusallalle ja muualle! Energian ja
veden kulutus, GPS, olosuhteet,
palohälyttimet ja paljon muuta.

suomiconnect.fi – yritysten IoT,
SCADA-järjestelmät ja automaatio

TiNKSI™

tinksi.fi – IoT meille kaikille

Silta koneiden ja meidän maailman välissä!

Leipoo Paimion sydämessä

Café Asta

www.cafeasta.fi

- Juhliesi kakut ja leivonnaiset
omasta leipomosta
- Vietä herkullinen kahvihetki
- Lounas arksin klo 11–13

Cafe Asta Oy
Asematie 2
21530 Paimio
p. 02-473 2602

MANSIKOITA

Valmiiksi poimittuna
Myös herneitä

**HEINJOEN
MANSIKKATILA**

VT24:n varrella
Heinjoentie 46, 17510 Nyystölä
P. 03 5561270

Tuttu ja turvallinen vuosikymmenien kokemuksella ja ammattitaidolla.

Suoritamme

- rakennussuunnittelua
- uudisrakentamista
- rakennussaneerausta

puh. 0400-729681, 0405875157

e-mail: jouko@rplahinen.fi, kimmo@rplahinen.fi

TÄYDEN PALVELUN PESULA

**PESEMME KAIKKI VESIPESTÄVÄT
TEKSTIILIT EDULLISESTI JA
NOPEASTI!**

**Meiltä myös työvaatteiden pesu- ja kuljetuspalvelu.
Kysy tarjousta!**

Rekolanpohjankatu 6, 15300 Lahti
p. 03-7561 710
www.ipa-pesu.fi

HOIVARAKENTAJAT

**Rakennuksia ihmisten
ja ilmaston parhaaksi.**

Ja pysyy vesi vek

KATOT / RÄNNIT / SALAOJAT / KATTOTURVA

vesivek.fi / 019-425 2235

Moottori- ja venehuolto,
korjaukset sekä talvisäilytys

Laiturit, asennus ja korjaukset

MARINETEK

Moottori- ja venepalvelut 050 4640064

Laiturit 050 4640060

Moreenikatu 2, Lappeenranta / Avoimma ma-pe 10-17

Sekä sopimuksen mukaan

PERUSTAVA

Perustava eKivi® – fiksumpi tapa perustaa koti

Tiesitkö, että Perustava eKivi®
-elementtiperustuksen asennus
kestää vain 2-4 tuntia?

Pyydä tarjous!

perustava.fi

- A LATAA SOVELLUS
Google Play -kaupasta
- B SIIRRÄ PIIRRUSTUKSET MOBIILILAITTEELLE (PDF)
"piuhan päästä", Dropboxista tai Dotag Manager -pilvipalvelustamme
- C TEE MERKINNÄT PIIRRUSTUSAINEISTOON
- D LUO RAPORTTI JA LÄHETÄ
Dotag Manager -pilvipalveluun tai sähköpostiin

Automaattinen
PDF-raportti

Synkronoi

Kirjoita

Piirrä

Mittaa

Kuvaa

Merkitse

Suunnittele yrityksesi merkintätyökalun
sisältö ja nopeuta työtä entisestään

PALVELUOSOITTEET

AUTOPALVELUT

Öljypiste.fi

Launeenkatu 82
15610 Lahti
Puh. 0400-220 033

KAUPPA JA PALVELU

Suomi Connect Oy

OTAVA
puh. 050-449 8686
www.suomiconnect.fi
ilm. sivu 34

KAUPPA JA PALVELU

Kyrön Siivous Oy

Armi Hartikka, Kyrö
puh. 040-516 3451

KAUPPA JA PALVELU

**MASKUN
KALUSTETALO
IDEAPARK**
www.masku.fi
Ilm. takasivu

Verhoomo Sorsa Oy

puh. 020 755 88 10
www.verhoomosorsa.fi
Ilm. sivu 32

Kempiiri Oy
Tervetuloa Kukinnon Kammariin!
Soita ja sovi aika.
Peke 0400-538 900 tai
Tepa 040-775 2957
www.kukinnonkammari.fi
ilm. etusivu

T:mi Aki työ

puh. 040-501 4752
anneli.kraemer@gmail.com
SIIVOUSTYÖT

 **ITALIAN
KAAKELI**

Verkkokauppa
www.italiankaakeli.fi

HALLINTOPALVELUT

TANFOR OY

KLAUKKALA
www.tanfor.fi

Velkuntalohuolto

Veli-Matti Raittinen
velkuntalohuolto@gmail.com
0400 641 921

Boatex Oy

LAPPEENRANTA
Puh. 050 464 0060
ilm. sivu 36

 Vaahtera
PALVELUKESKUS
palvelus elämä - valusie life

koti- ja siivouspalvelut
kotitalouksille ja yrityksille
Huomioi kotitalousvähennys
050-4619467
050-3508918
www.palvelukeskusvaahtera.com
palvelukeskusvaahtera@gmail.com

Tilimenu

IPA-PESU OY

puh. 03-756 1710
www.ipa-pesu.fi
ilm. sivu 35

Antiikkitukku.fi

**SuurSavon
Hautauspalvelu Oy**

Hannu Mielonen
ilm. sivu 19

Eureka-Import Oy

LAHTI
www.eureka-import.fi

KAHVILA- ja LEIPOMOPALVELUT

**HEINOLAN
YRITYSSUUNNITTELU Oy**
Täyden palvelun tilitoimisto
Elina Nieminen
puh. 0400-267 029
info@yrityssuunnittelu.fi
ilm. sivu 31

BioAccess Oy
BIOMETRIIKAN ASIAANTUNTIJAPALVELUT

JYRKI HEINONEN
044 077 0442
BIOACCESS@OUTLOOK.COM

**Keiteleen
Ak-palvelut Ky**
KEITELE

Raija ja Aarno Konttinen
Puh. 0400-732 864
aarno.konttinen@pp.inet.fi

LAURELL OY

www.laurell.fi
ilm. sivu 35

CAFÉ ASTA

Puh. 02-473 2602
www.cafeasta.fi
ilm. siv 34

**KAHVILA- ja
LEIPOMOPALVELUT**

KULJETUS- JA LOGISTIIKKA

Kuljetusliike Laurell Oy
LAMMI
Puh. 040-482 8613
0400-210 614

Varastoaatelit Oy
Lasse Lehtimäki
Gsm 040-529 1520
varastoaatelit@kolumbus.fi

**Kuljetus
J. Heinonen Oy**
HERRALA
puh. 040 748 8829
kuljetus.jheinonen@gmail.com

Motivatec Oy

T:mi Esko Eklund
MYRSKYLÄ
**MAANSIIRTO- JA
KAIVUUTYÖT**

Gsm 041-452 3565
esko eklund@pp.inet.fi

RAKENNUSPALVELUT

**Pirkanmaan
Laatutoimitus Oy**
LEMPÄÄLÄ
Gsm 0400-622 712
www.laatutoimitus.fi

**Isover-puhallusvillatuotteet
Auranmaan Puhallusvilla**
Ismo Rantala
0400-531010
ilm. sivu 32

**Jonin Rakennus-
palvelu Oy**
ÄYSTÖ
joni.leppala@joninrakennus.fi
ilm. sivu 33

Teuvarakenne Oy
TEUVA
Jaakko Sukari
www.kotilehto.net
ilm. sivu 33

**Rakennusurakointi
T. LAURELL**
Pirttiläntie 1, 17200 Vääksy
GSM 0400 714 900
tero.laurell@phnet.fi

Perustava Group Oy
0102926990
ilm. sivu 36

Better Home

Näyttävää sisustusta
www.betterhome.com
Matti Salonen
010 505 2020

KERA GROUP OY
www.keragroup.fi
ilm. sivu 31

**Metsäpaja
Hämäläinen Oy**
Sokkalanmäentie 63
52320 Vitsiälä
Erkki 040-7263775
Ville 0400-939187

**Rappaustekniikka
Laurell Oy**
www.rappaustekniikka.com
ilm. sivu 34

Vesivek Oy
PIRKKALA
Juha Kautto
www.vesivek.fi
ilm. sivu 36

J. Gustafsson Oy
*S1-ryhmän urakoitsija
Käytön johtaja- ja
konsulttipalvelut*
Riihitie 9, 04130 Sipoo
Gsm: 040 5507733
S-posti: j.gustafsson@
kolumbus.fi
www.juhagustafsson.fi

Wanajan Woima Oy
VALKEAKOSKI
Jyrki Kuusisto
Puh. 040 544 0621
jyrki.kuusisto@sahkokuusisto.fi
www.sahkokuusisto.fi
www.wanajawoima.fi

**KST Yhtiö/
ST Rakennus-Pelti**
puh. 0500-699 134
www.kstpelti.fi
ilm. sivu 33

**Rakennuspalvelu
Lahtinen Oy**
Puh. 0400-729681, 040-5875157
jouko@rplahinen.fi
kimmo@rplahinen.fi
ilm. sivu 35

 KIINTEISTÖSANEERAUS OY
Keskisentie 14 B
33960 Pirkkala
gsm **0400 637 443**
www.pks-saneeraus.fi

LVI-MASAFIX
Matti Salmensuu, Lahti
040-411 4786
matti.salmensuu@gmail.com

**LVI-URAKOINTI
E & H LAURELL**

puh. 040-767 6449
0500-496 659
ilm. sivu 32

Premode Oy
Dotag dokumentointi
KAARINA
puh. 044 777 0744
www.dotag.com
ilm. sivu 36

Talo- ja Maanrakennus

Ilkka Rantala

KYRÖ

ilkkarantala@gmail.com

0400 530 898

Hoivarakentajat

HOLLOLA

www.hoivarakentajat.fi

ilm. 35

T:mi P.O.Salonen

TAMPERE

Gsm 0400-510 965

salonen.p.o@gmail.com

sähkösuunnittelu
HL-ELEC OY

www.hl-elec.fi

Scanding Oy

TEOLLISUUSPALVELUT

**T:mi Antti
Vainioranta**

antti.vainioranta@
gmail.com

Gsm 0400 791 872

Loiran Asennuspalvelu Ky
ENO

Puh. 050-585 9130

www.loiranasennuspalvelu.fi

LiftTaso Oy

Keijo Forsström

LAHTI

keijo@lifttaso.fi

HOLLOLA

www.skanveir.com

TERVEYDENHOITO PALVELUT

AlaDent Oy

Aleksis Kivenkatu 10 E

33210 Tampere

Puh. 010 406 3900

www.phla.fi

TERVEYDENHOITO PALVELUT

Kuntoutusasema

T:mi Timo Laine

LAHTI

Gsm 0400-497 076

www.kuntoutusasema.fi

TUOTANTOTOIMINTA

Heinjoen

mansikkatila

Heinjoentie 46, Nyystölä

puh. 03 556 1270

ilm. sivu 34

printed by lightpress

TULOSTUKSIA JA MUUTA GRAAFISTA & DIGITAALISTA PALVELUJA
AJURINNON TARKKUUDELLA, VALON NOPEUDELLA.

www.lightpress.com

TUOTANTOTOIMINTA

PADAS-KEITTIÖT OY
WWW.PADAS-KEITTIOT.FI

Matti Tamsi Oy

puh. 06-266 8209

ilm. sivu 30

Esa Tamsi Oy

puh. 06-266 8101

ilm. sivu 30

Sinkkosen Marjatta

KONTIOLAHTI

puh. 0400 678 078

www.sinkkosenmarjatta.fi

ilm. sivu 29

**Teuvan Mökki- ja
Sorvituote**

Puh. 06-267 2661

www.saunat.net

saunat@saunat.net

ilm. sivu 33

Finnmari®
KYNTTILÄT

www.finnmari.fi

LÄMPÖKULMA

LÄMPÖPUMPUT ASENNETTUNA

Etelä-Savo ja Päijät-Häme

lampokulma.fi

YRITYSPERHE-lehti

Ilmoitus YRITYSPERHE-lehdessä.

Yrityssperhe ry julkaisee jäsenlehteä, josta voi tilata ilmoitustilaa. Ilmoitusta varten tarvitaan seuraavat tiedot:

Yrityksen nimi tai logo, lyhyt informaatio yrityksen päätuotteesta tai -palvelusta puhelinnumero ja osoitetiedot sähköposti + www sivut

4-värinen

Etusivu	185 x 225 mm	650 EUR
Takasivu	185 x 260 mm	550 EUR
koko sivu	A4 + 3 mm bleed	505 EUR
koko "	185 x 257 mm	505 EUR
1/2 "	185 x 125 mm	280 EUR
1/3 "	185 x 80 mm	240 EUR
1/4 "	90 x 125 mm	180 EUR

Palveluosoitteet:

1 palsta 30 mm	50 EUR
1 palsta 60 mm	85 EUR
2 palsta 30 mm	125 EUR
2 palsta 60 mm	140 EUR

jatkuva ilmoitus/sama aineisto

-20%

Jos haluat Yrityssperhelehteen ilmoituksen, ota yhteys Pekka Kempaiseen 0400 538 900.

ideapark

**Suomen
suurin ALE**
Tee alelöytöjä
yli 150 liikkeen
valikoimista

Ideaparkin hurmaava kesä

Ideaparkin kesä on täynnä kaikkea tätä ja vieläkin enemmän. Shoppailun ohessa voi Viihdekeskuksessa ajaa kartingia, minigolfata, keilata ja huvitella Skidiparkissa. Unohtamatta monipuolisia ravintoloita!

Tutustu kesän tarjontaan ja tarjouksiimme:
lempaala.ideapark.fi

LEGO Park
Keskusaukiolla
18.6.–10.8.

Kesäarvonta
Keskusaukiolla
18.6.–10.8.
Voita 1000 €:n
lahjakortti

**PiiPoon
taidetyöpajat**
Kulttuurikeskus
PiiPoossa
ti-to 1.–24.7.

**Vesimaailma
Louhi**
Polskimista
päivittäin
klo 6–21

**HYAcenter
Rally**
26.7.
Ralliviikko
19.–26.7.

**Kesän
kuponki-
vihkonen**
Tarjoukset
voimassa
22.6.–31.7.

Kesäisiä etuja
käyttöösi,
säästä!

